

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apáczai-utca 3. sz.

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség címére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petítor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 30 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:

A SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELLELOS SZERKESZTŐ.

DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre . . . 6 frt — kr.

Félévre . . . 3 » — »

Negyedévre . . . 1 » 50 »

Egy hónapra — » 60 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 8 frt — kr.

Félévre . . . 4 » — »

Negyedévre . . . 2 frt — kr.

Egy hónapra — » 80 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre 10 frt — kr.

Félévre . . . 5 » — »

Negyedévre . . . 2 » 50 »

Egy hónapra 1 » — »

Egyes szám ára 4 kr

A pénzarisztokraczia.

A liberális nemzetgazdaság, dacára minden demokratikus irányának, dacára az egyenlőség folytonos hangoztatásának a szabad verseny, az ipar és kereskedelem korlátlan szabadsága által míg a társadalom egyes osztályait hallatlan nyomorba döntötte és valóságos rabszolgákká tette, addig egy új arisztokracziát teremtett, mely az eddiginek vagyonával és kiváltságaival együtt annak minden hibáit is örökölte, de sokkal fokozottabb mértékben.

Ez az új arisztokraczia, mely a réginél sokkal gazdagabb és sokkal nagyobb kiváltságokkal bír: — a pénzarisztokraczia.

»Neveik, — írja egy nagy világvárosnak előkelő lapja — neveik nem ragyognak a hazai történet fénykorának lapjain, hanem csak a spekulációknál szerepelnek; nem alkotnak ligát a haza szabadságának kivívására, de ringet képeznek annak kizsákmányolására; nem lépnek sorompóba az arany bulláért, hanem elszántan küzdenek — — vasúti akciókért.

Ez a plutokraczia polypkarjait kiterjeszti az ipar minden ágára. Megdrágítja a kenyeret, melyet eszünk, a cukrot, mely kávénkat vagy theánkat élvezhetővé teszi, az olajat, mely bevilágítja utunkat, a korporsót, melyben testünk annyi hányattalás után nyugvást talál.

Ez a követeléseiben arrogáns, mindent magához ragadó plutokraczia a gondolkodni nem tudó tömeget már a kommunizmus és szocializmus karjaiba üzte, mely ha megvalósul annak siralmas sorát még nyomorultabbá fogja tenni.

Ez a plutokraczia a liberális nemzetgazdasági politikának következménye, annak a politikának, mely évtizedek óta üzi házárd-játékát a földmivelők és iparosok pénzével és vagyonával.

Ez a modern nemzetgazdasági politika ignorálja a társadalmat, nem tekinti az emberben az embert, hanem csak annak munkaerejét törődik; az erkölcsi tekin-

tetet figyelmen kívül hagyja és az értelem művelésére is csak annyiban vet ügyet, amennyiben növeli ez a munkaerő termékenységét.

»Mig az emberek a középkori feudalizmus ellen kiabálnak, — mondja joggal egy kiváló nemzetgazdasági író — nem akarják észrevenni, hogy azalatt kifejlődik egy új, sokkal hatalmasabb feudalizmus, a legnagyobb hatalom birtokosainak, a pénzarisztokratáknak feudalizmusa, mely a szabad munkást proletárrá tette. Mialatt minden gondjukat arra fordítják, hogy tökéletesítsék a gyári produktumokat, hogy nemesítsék a juhok és lovak véréit, azalatt az ember mind mélyebbre süllyed, a társadalmat ellepi egy erkölcsileg és fizikailag tönkrement nemzedék, mely a nagyvárosok pincze-lakásaiban és a falvak nap-számos-kunyhóiban tengeti testileg és lelkileg nyomorék életét.«

Mennyire csenevész az újabb nemzedék, különösen a munkás-nemzedék, szomorúan bizonyítják a sorozási lajstromok, 1871-ben 10,000 hadköteles közül bevált 3070, 1885-ben pedig már csak 1270. 1881—83-ban 10,000 hadköteles munkás közül összesen 416 vált be, akadt olyan kerület ahol csak 213.

Nem csuda. Az alsó néposztály nyomorának süllyedése lépést tart a pénzarisztokraczia hatalmának növekedésével. Minél több vagyon gyűl egyesek kezébe, annál többen sinylődnek nyomorban. Ötven évvel ezelőtt Berlinben alig volt öt milliomos, — de annál erősebb volt a középosztály. Húsz évvel ezelőtt ugyanott már volt 6 hatvanszoros milliomos, 12 harmincszoros milliomos és legalább 100 egy-kétszeres milliomos, — de ugyanezen mértékben csökkent a jólét a középosztálynál. Már pedig a pénzarisztokraczia növekedése óriási arányokban halad. Hiába minden tagadás, a számok beszélnek.

A magyar pénzvilág hivatalos közlönye a »Pester Loyd« nem rég a bécsi antiszemizmussal foglalkozott. Tévesnek iparkodott kimutatni azt a nézetet, mely az

antiszemitikus mozgalmaknak egyik oka és ápolója, mintha a pénz s evvel minden hatalom a börziánerek kezében lenne. A többi közt ezeket írja:

»A zsidóság gazdagsága aránytalanul csekély (!) a magas nemesség és a század eleje óta fenálló osztrák nagyipar milliósok oceanjában. Azonban a látszat az, mely végzetessé válik a zsidóságra. Az ő, — mint mondtuk — aránylag csekély gazdagsága kizárólag szerző tőke, teljesen mozgó tőke, melyből a forgalom, a spekuláció, a vállalkozási szellem minden mesterfogásával a legmagasabb hozadékot préselik ki: ez a sok kockázat mellett elért rentabilitás azonban már elegendő ahhoz, hogy egy egészen abnormis gazdagság látszatát és élvezetét is fölkeltse, anélkül, hogy valóságban megfelelő szolid vagyon volna meg. A »zsidó tőke« különben legújabb keletű és nem annyira a gazdagokat gyűlölik, mint inkább a meggazdagodottakat, akiket alacsonyabb kezdetőkben ismertek, akik egyuttal irigységet keltenek és tanúsított fölényök által legmélyebben megaláznak.«

Ámde a számok mást mutatnak. Azt, hogy ez a gazdagság nem éppen »aránytalanul csekély.«

Ezelőtt 20 évvel halt meg a párisi Rothschild, aki egy milliárd (ezer millió!) francot hagyott hátra. Ebből kiindulva az egész Rothschild család (Páris, Frankfurt, Bécs stb.) vagyona akkor (1875) 5 milliárdnyi lehetett. A mostani gazdasági viszonyok között a pénz 15 év alatt megkétszereződik. Egy félszázad múlva (ha a gazdasági viszonyok így maradnak) magának a Rothschild családnak annyi jövedelme lesz, mint az egész Osztrák-magyar monarchiának, vagyis majdnem 40 millió embernek.

Pedig a történelem tanúsága szerint az az ország, ahol minden pénz és hatalom néhány ember kezébe gyűl össze, megérett az enyészetre. Mikor megdült a világ leghatalmasabb birodalma, a római, 1800 ember birta az akkor ismert világot.

A mai viszonyok nagyon közel járnak már ehhez. P. Angolországban 40 millió lakos van és — 100,000 ember kezében van minden vagyon és birtok. Franciaországban 300,000 izraelita a nemzeti vagyonnak felét bírja. Magyarország összes állami bevételeinek 1/3-át (egyharmadát!) a tőkepénzeseknek adja állam-adósság címén.

Vegyük ehhez még hozzá azt, hogy a liberálizmus elvei szerint a birtokos független ura birtokának, róla senkinek számolni nem tartozik. Vagyonának gyarapításában semmi más nem korlátolja, mint a büntető törvény. A liberálizmus mit sem akar tudni a kereszténység magasztos tanításáról, hogy az ember a vagyonnak csak haszonélvezője, hogy azt Isten törvényei szerint kell kezelnie, a szükségben levőkön segíteni, a közjóra áldozni, magát a vagyont megbecsülni, abban kárt nem tenni stb., stb. és végre minderről egykor számot adni, felelni az Isten előtt.

Nemzetgazdasági viszonyaink egészségtelen állapotra mutatnak. Érzni mindenképpen.

Maguk az államfők is minden erejüket megfeszítik a veszedelmes elemek ellen s a közgazdasági viszonyokat némileg reformálni is akarják.

Nem használ itt az aprólékos reform semmit. Mélyen fekszik a baj oka, gyökeres reformálásra van szükség. A társadalom letért a vallás alapjáról, — vissza kell térni ahhoz. Be kell vinni a vallás elveit a magán-, a családi-, a községi- és az állami életbe. Másként nem menthetjük meg a társadalmat.

Dr. Szalárdi Gyula.

Az Agliardi ügyhöz.

Laptársunk a »Nemzeti Ujság« e tárgyban hozott jellemző közleményét tegnap reprodukáltuk. Jelenleg arról veszünk tudomást, hogy a nevezett lap, a mindinkább elterjedt s tenetenciózus módon kiszínezett, Budapesten Bécsből s Bécsben Budapestről vett, persze a priori valószínűtlen híresztelésekkel szemben, melyek már odáig növekedtek, hogy egyik-másik lap már körülményesen leírta, milyen jegyzéket küldött gróf Goluchowszky a Vatikánhoz, milyen brüszk feleletet kapott arra, sőt megírták azt is, hogy a külügyminisztérium megszakította a nuncziussal való diplomáciai érintkezést, vagy a mint az egyik lap tapintatosan megjegyezte, gróf Goluchowszky egyszerűen ignorálja a nuncziust, aki magára maradva, kénytelen lesz Bécsből szegyszemre eltávozni stb. egyik munkatársát, a kinek a bécsi nuncziatúrában jelentékeny összeköttetései vannak, elküldte Bécsbe, hogy a legilletékesebb forrásból tudja meg, mennyiben érdemelnek hitelt ama hírek?

A tudósító sikeresen járt el megbízatásában, mert először Montagnini követségi titkár, a nunczius jobb keze, valamint utóbb maga Agliardi nunczius is fogadta s készségesen megadta a kívánt felvilágosításokat, melyeknek igen rövid kivonata ez:

Először is hiába próbálnak antagonizmust teremteni a császári és királyi külügyminisztérium és a Vatikán között. Erről szó sem lehet.

A gróf Goluchowszky és a nuncziatura közötti feszültségről szóló hírek valótlanok. A mese nem egyéb, mint azon hazugságok szövetségének egyik szála, a melyek nyom nélkül elpusztulnak.

A nunczius szívesen mondja ezt, mert nem nézi szívesen, hogy a közvéleményt így tévutra vezetik.

A külügyminisztérium egyik magasrangú hivatalnok, a tudósító előtt szintén úgy nyilatkozott, hogy a külügyminisztériumból semmiféle jegyzék nem ment a Vatikánhoz az Agliardi-ügyben.

Ime e szerint kell a liberális heccz-lapok tudósításainak és híreszteléseinek értékét elbírálni! — —

Mindezek kapcsán hangsúlyozzuk, hogy a bécsi »Reichpost« Rómából a legilletékesebb és leghitelesebb forrásból kapja azon hirt, hogy a legközelebbi konzisztóriumban, melyet az elhalasztási hírekkel szemben folyó évi november hó 28-án bizonyosan megtartanak, Haller salzburgi, Sembratowitz lebergi (gör. k.) érsekek, msgr. Satolli, Manasa anconai püspök, Gotti braziliai internunczius és egy spanyol püspök fognak bibornokokká kinevezettni.

De Agliardi nuncziusnak ebben a konzisztóriumban bibornokká leendő kinevezetéséről semmit sem tudnak.

A francia miniszterválság.

Páris, Faure elnök tegnap Peytral-lal, Bourgeois-val, Lokroy-val és Cavaignac-val értekezett a kabinet megalakítása végett s az eredmény az lett, hogy Faure köztársasági elnök a kabinetalakítással Bourgeoisot bízta meg. Bourgeois holnap fogja az elnökkel elhatározását tudatni.

A válság alkalmából a »Matin« azt írja, hogy ne csak a képviselőházban keressenek a politikusok tájékozódást, hanem az ország hangulatát igyekezzenek megismerni, vagyis fel kell oszlatni a képviselőházat és új választásokat elrendelni.

Lueger megerősítése.

Bécs városának újonnan megválasztott polgármestere úgy látszik mégis megkapja a megerősítést.

A német konzervatív-párt tegnap gyűlést tartott ez ügyben és egyhangulag azt határozta, hogy küldöttség által kéri fel Bádeni gróft, hogy ajánlja a felségnek a megerősítést. A párt egyik vezérférfia, ki eddig tartózkodó állást foglalt el e kérdésben, most határozottan fellépett Lueger érdekében, *nehogy a magyar befolyás* látszassék érvényesülni és ez a kiegyezési tárgyalásokra hátrányos legyen.

Még nagyobb hatással lesz a *lengyelklub* hangadó tagjainak fellépése, akik semmi áron sem szeretnék, ha a lengyel minisztérium (Badeni, Goluchowsky és Bilinsky) első komolyabb irányt jelző ténye a megerősítés elutasítása lenne.

Tisztázza a helyzetet az is, hogy tegnap

A „TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

A temetőben.

— A »Tiszántul« eredeti tárczája. —

Írta: Márton.

Borongós, ködös őszi idő . . . Csipős őszi szél süvölt a fákon át s lerázza róluk az elszárgult leveleket. — Majd meg felsívit, mintha megakarná siratni azokat . . .

Szomorú, gyászos idő, éppen alkalmas ahhoz a kedélyhangulathoz, mely e napon eltölti az emberek szívét . . . Hogyne! hisz' mindenkinek van halottja, akiért siránkozzék, akinek fájó emlékét szívében felujtja, s elrebején érte egy hő imát . . .

A csendes alkony leszál a tájra, s lassan lassan megnépesedik a temető.

Elzarándokol a halottak e csendes birodalmába mindenki, hogy a sírok között, elköltözött kedveseire gondolva, eszébe jusson a mulandóság azon megváltozhatatlan, szigorú törvénye, mely szerint: »el van határozva, hogy egyszer mindenkinek meg kell halnia.«

S azok a néma sírok eszébe juttatják, hogy az élet olyan mint a hulló csillag, mely tündököl még, de a másik perczen már eltűnik szemeink elől; olyan, mint a virág, mely a felkelő nap sugaraitól üdén tárta ki kelyhét, de a lenyugó nappal hervadtan hull le tövéből. — S aki ma még ragyogni látja élte csillagát, holnap már ott feketet gyászravatalán.

A sűrűn egymásmellett levő sírok figyel-

meztetik a közöttük járó-kelőket, hogy a halál kéréhetetlenül szedi a maga áldozatait. Elragadja úgy a biborban levő koronás királyt, mint a rongyokba burkolt koldust; kioltja úgy az ősz fűrtű, megtört aggastyánnak, mint a deli ifjúnak életét; magával viszi a viruló, szép hajadont ép úgy, mint az ártatlan, mosolygó kisedet . . .

Elmegy, hogy a sírokon levő kereszt és a lobogó gyertya-lángok eszébe juttassák azt, hogy a »sir nem örök«, hogy egykor mindnyájan feltámadunk, túl a síron viszontlátjuk egymást! . . .

Az enyészet, a mulandóság birodalma, a temető sokra, nagyon sokra tanítja az elmélkedő embert; minden egyes sir egy-egy tanulság, egy-egy történet . . . Elmondok néhányat.

* * *

Elhagyott sirhalom van a temető szélén. A gyp rég benőtte már; keresztje félre dőlve áll, nincs rajta koszorú, csak egy kis gyertya pislog a gondozatlan síron . . .

A sir mellett mozdulatlanul áll egy kopott ruhájú, dült arcú férfiú, komoran. Kalapja szemére van huzva, hogy a járó-kelők ne ismerjék fel.

A kis gyertya fényénél eldurvult arczán most megcsillan valami . . . Ijedten kap oda, letörli, mert két könnyesepp volt az, amelyeket a szomorú visszaemlékezés sajtolt ki szemeiből . . .

Gazdag özvegynek volt ő egyetlen fia. Becézgették, elkapatták. A tulságosan szerető

édes anyja, kinek egyetlen vigasza férje halála után fia volt, teljesítette minden kívánságát, minden kedvtelését. Azok a »jóbarátok« pedig gondoskodtak róla, hogy a vigalomból, a gyönyörből ki ne fogyjanak.

Ő szorta a pénzt . . . De végre beállt a tönk. Szerető anyja könnyek közt adta tudtára, hogy már nem tud adni többet, hogy már rég az adósságból élnek, de azt is kimerítette, már semmijök sincs, szegények, koldusok.

S a szerető fiú!? — Atkozza az anyát, gorombáskodik, tiszteletlen iránta, ki áldozatjává lett. És, mert ő már nem tud leszokni eddigi életmódjáról, hűtlenül otthagya az édes anyát, gyámoltalanul, egymagára a jószívű emberek könyörtületére bízva, ő pedig elmegy világgá!

A szegény anyja, ki még ezután is szerette hálátlan gyermekét, megbocsátott neki, siratta őt s imádkozott érte . . .

Idők múltán villámesapásként éri a hír, hogy az ő fia, kiért annyit áldozott, elzülött, börtönbe került, mert úgy szerzett pénzt léha életéhez, ahogy nem volt szabad.

Ez megölte őt, az anyai szív ezt nem bírta ki! . . .

Oda temették a szegények és elhagyatottak sorába. Valamelyik jószívű ember megjelölte sirját egy kis kereszttel.

A börtönből kiszabadult fiu szívében felébredt a gyermeki szeretet, elment felkeresni anyját, de már csak sirját mutathatták meg neki . . .

Most — már későn — ott áll és könnyet

Lueger személyesen beszélt Badeni gróffal, aki már referált is a választásról a felségnek.

Budapesten persze nem jó szemmel nézik a megerősítést, mert attól félnek, hogy Lueger eszméi gyorsabban közelednek majd — a magyar határ felé.

A börzeadó Ausztriában.

Néhány nappal ezelőtt irtuk, hogy az új osztrák pénzügyminiszter, Bilinsky bejelentette exposéja alkalmával abbéli szándékát, hogy a termény-börzére is kiveti az adót, az érték-börze adóját pedig lényegesen felemeli. Hogy mennyire szükség van erre mutatja az a körülmény, hogy az osztrák liberális lapok erősen támadják ugyan e szándékáért, de egyuttal maguk is rámutatnak arra a vizsás helyzetre, hogy a börzeadót mostanáig csak a kis emberek fizették, míg a nagy börziánerek majdnem egészen mentek voltak, alig járultak valamivel a közterhek viseléséhez.

A bécsi »Hétfői Értesítő« érdekes példával illusztrálja állítását. Egy Reitzes nevezetű nagy tőképezés nem rég 30,000 darab lóvasuti részvényt adott el, melyeknek értéke 12,000,000 frtot tett, ezen kötésnél az árfolyam különbözet címén 6 millió frtot nyert és fizetett utánna — 120 frt adót. Ha 12 millió frt értékű ingatlanról lenne szó, a nyereség a 6 milliónak tizedrészét sem tenné ki és az állam 240,000 frtot kapna adó fejében.

Ez az egy példa mindennél jobban mutatja a börzeadó behozatalának, — illetve Ausztriában a börzeadó emelésének jogosultságát. Mikor jutunk mi csak annyira is, amennyire már Ausztriában vannak?

Majd ha a liberális gazdasági rendszer és a liberális politika teljesen legazdálkodikja magát. De addig még sok kis gazda és kis iparos fog tönkremenni és sok tőképezés fog milliókat szerezni — a nép zsirján vagy vérén.

(—a.)

Andrács János aranyiséjére.

Ahonnai csak a minap tért meg biboros püspökünk a radnai Szűz Anya új fényben ragyogó oltárától, ott most az ő szent Fiának egy másik hű szolgálja mutatja be arany-áldozatját az Uristennek. Ezüst fehér haj, arany-áldozat, aranytisza szívnek jó illatú áldozatja hogyne tetszenék Istennek! Óh bizonyára ezer áldás száll ma az égből a radnai oltárra, s mindazokra akik Isten becsületben, szeretetben,

jámborságban megöregedett kedves szolgáljával léleken egyesülnek! . . .

* * *

Andrács János 1819. decz. 21-én látott először napvilágot szép kis Székelyország bércei között, Kézdi-Vásárhelyen. Gymnasiális tanulmányait Kantán elvégezve, Kolozsvárra ment jogot hallgatni, de Isten kegyelme mihamar arra a pályára terelte, a melyre jámborsága, tiszta erkölcei oly alkalmassá tették. Első miséje után, a melyet 1845. nov. 1-én tartott főpásztor a b. Bémer László a lelkipásztorkodást jelölte ki működése terétül, amelynek az ifjú lélek őszinte odaadásával szentelte magát, azon hiszében, hogy egész életén át az Ur szöllejenek lesz hű, kitartó munkása. De alapos tudása, jámborsága, szigorú egyházi szelleme annyira megnyerte a felejtetetlen Szaniszló püspök bizodalját, hogy hét évi káplánkodás után is berendelte a buzgó ifju papot, hogy a növény-dékpapság nevelését reábizza. Alig egy évi (1852—1853-ig) időköz után az egyházjog és történelem tanára lett, megkezdve ifjú lelkesedéssel e szép, nehéz pályát, hogy azon soha nem lankadó buzgalommal 36 esztendeig működjék, az egyház, a haza igaz javára. Alapos, s ami e jognál oly fontos, az újabb fejleményekkel folyvást lépést tartó tudás, páratlan, igazi vaslelküismeretesség, törhetetlen ragaszkodás az igazság »oszlopához és erősségéhez« az anyaszentegyházhoz személyt nem válogató szeretet tanítványai iránt — akármely hosszan irnánk egyebet nem mondhatnánk tanári pályájáról 1858. óta azonkívül, mint házasságvédő, 1862-től, mint kórházi lelkipásztor is működött minden téren, az egyházi tevékenység legkülönbözőbb ágaiban a legegységesebb buzgóságot tanúsítva.

Majd a kórházba találjuk őt, munkálkodva a betegek lelki gyógyulásán; majd a katedrán 1872-től kezdve a tisztább, nemesebb egyházi styl szeretetére oktatta, az Isten háza ékességének jövendő őreit, s az új tantárgyának a mű-archaeológiának is régi buzgóságot szentelve, majd a napilapok hasábjain olvassuk nevét, amint a tiszta, igazánci egyházas styl igazaiért sikra száll, majd a tudományos irodalomba üdvözöljük őt, amint a »litterarium stallumok«

félreértett jogi mibenlétét igaz világosságba helyezi. Mindegy; akár itt, akár ott, mindenütt a becsületes, őszinte, önzetlen nemes szándék a haza, az egyház, felebarátjainak igaz java vezérlő csillagai; mindenütt a buzgalom, a szeretet segítő társai. Ha idejekorán külső elismerésre nem is talált ő, aki Istenért teszi, amiben fáradság, szeretet, a jók, a hálás tanítványok szeretetét korán megtalálta, fokozott mértékben bírja mindvégig; megható szeretettel, gyöngédséggel környezi az az úri család, amelynek ifjú sarjadékait Isten szerelmére, keresztény életre oktatta; a lelkesült öröm hangja szólal meg azon köszönő levelekben, melyeket volt tanítványai megyszerte intéztek főpásztorához, aki méltányolva egy hosszú, Istenért munkás élet fáradaimait, becsületben, jámborságban megaggott papja számára a régen, nagyon régen megérdemelt kanonokságot kieszközölte 1889-ben. Mióta ott hagyta a tanári katedrát, szentvedélyes virág kedvelő lett belőle. Amint csak az idő engedi, a kertben kedvelt virágjai közt tölti idejét.

Irjak, ne irjak többet?! jellemezhetném, ha akarnám szívóságát, bőkezűségét, amelylyel minden nemes célra, addig is, mig nagy módja nem volt hozzá, azóta is, mióta Isten kegyelme ezzel is megáldotta, örömet, sokat áldozott; elmondhatnám, hogy most is, aranyiséje emlékére 6400 forintos alapítvánnyal áldoz jótékony célokra; beszélhetnék hazaszeretetéről, amely a nemzet válságos napjaiban neki, a szelid papnak kezeibe fegyvert adott . . . beszélhetnék a mai világban, a mai érdekhajhászó világban ritka jelleméről, aki legkedvesebb, legtiszteltebb pártfogójának, Fogarassy megb. erdélyi püspök ő Excellentiájának ajánlatát visszautasította, midőn ez őt kanonoksággal kínálta meg; nem akarva elhagyni az egyházmegyét, amely őt nevelte, de amely iránt ő bőven hálás volt; irásba tehetném, hogy szereti minden paptársát, hogy az ő egyszerű, nem e világba való, gyanutalan s nemes szívében csak szeretet lakik — de mindezt immár terem nincs, mindezt mindnyájan tudjuk, érezzük.

Lépj tehát immár az oltárhoz, a magyarok Nagyasszonya vezessen oda, angyalok, a tisztaság, a szeretet, az önfeláldozás angyalai kísér-

hullat arra az elhagyott sirra s megindultan rebegi: »Nyugodj békén jó anyám! Boldogabb vagy te, mint gyermeked! . . . Jobb neked ott a hideg hant alatt, legalább nem látod, mivé lett egyetlen fiad! . . .«

* * *

Gondosan ápolt, virágos sirhalom, szépen kivilágítva, a keresztben nefelejts koszorú! . . . A sirnál egy bánatos ifjú áll s zokog keservesen. — Sűrűn omló könyei ráperegnek a nefelejtsek apró kelyheire.

Hogyne! hisz' e virágos sirhant alatt pihen az az ifju leányka, kit szívének egész hevével, tiszta szerelemmel szeretett; kit már édes menyasszonyának vallhatott, mikor a kegyetlen halál meg irigyelte tőlük boldogságukat, elrablta a forrón szeretett arát, s ezzel szétépte édes ábrándjait, megmérgezte jelenét, jövőjét. . .

Minden halottak estején elzarándokol a kedves sirhoz, s nefelejts koszorút helyez a sirkeresztre, mert az volt az elhunytak a kedves virága, s mert emléke él folyton szívében, nem törli az onnét ki senki . . . semmi! . . .

* * *

— Egyszerű, csendes sir van távolabb, melyet imádkozó gyermekek vesznek körül. . .

Ki alusza ott zavartalan álmait, hogy oly sok, ártatlan gyermek emlékezik meg róla imáiban! . . .

Egy névtelen hősnője a felebaráti szeretetnek, egy irgalmas nővér nyugszik ott. . . Egy egész életet ifju örömeivel, reményei-

vel, önfeláldozásával adott oda azok javáért, azok üdvéért, kik oly korán vesztették el a szerető, gondos szülőket, s a kikkél ő pótolta szeretetével, gondoskodásával, nyájasságával az édes anyának szeretetét, gondjait s ápolását.

Egy alázatos irgalmas nővér, ki Istenért tett mindent, kit vallásos hite éltetett, erősített önfeláldozó munkájában, melyért nem kért e földön semmit, — még elismerést sem. Neki még az is jutalom volt, ha a »világosultnak« nevezettek kigunyolták. . .

Elköltözött jó lelke jobban örül azoknak a könyűeknek, melyeket őszinte tiszta kegyeletről hullatnak sirjára az árva gyermekek, mint-ha fényes koszorúkkal öveznék keresztjét! . . .

* * *

Diszes vasráccsal körített, fényesen kivilágított, szebbnél-szebb koszorúkkal ékített, remek siremlékkel jelölt sirhalom. . .

Mindenki megáll, hogy megtekintse. — Nincs mellette egy résztvevő sem, csak nevető inasok ügyelnek fel a kivilágításra. . .

Egy éltében dúsgazdag ember porait fedi ez ékes sirhalom.

Egy emberét, ki kegyetlen szívvel mások keserves keresményéből, uszorával gyűjtötte vagyonát: ki érzéketlen volt a nyomor és szenvedés iránt. . .

Mit ért vele! . . . Ezek átka kísérte sirjába. Dús kincsein pedig nevető rokonok osztozkodtak, kik most gondtalanul dúslakodnak az igaztalanul összeharcsolt nagy örökségből. Meg sem emlékez-

nek az elhunytól, s még e napon is csak inasikat küldték el, hogy végezzék el a kivilágítást, mert máskülönbben »mit mondana a világ!?! . . .

* * *

Gyászba öltözött, galambösz agg nő térdel egy sirnál. Reszkető két karjával átölelve tartja a keresztet s zokog hosszan keservesen. . .

Az átmenők csendesen vonulnak el mellette, hogy ne zavarják nagy fájdalomában.

Korán özvegyen, szegényen maradt el fiával, kit két keze munkájával tartott s gondosan, istenfélően felnevelt.

Már jó állása volt fiának, gond nélkül éltek ketten, csendben, boldogan. . .

Ime! — Oh borzasztó, szívrepesztő fájdalom! Hőn szeretett fiát, egyetlen gyámolat, kötelességének pontos teljesítése közben érte el a kérélhetetlen halál. . .

S ezt neki, az édes anyának túl kellett élnie! — Azért zokog, azért sir oly szívrehatóan. . .

Nyugodj meg árván maradt édes anya az Isten rendelésén! . . .

* * *

»Oh a sir sok mindent elfed:
Bűt, örömet, fényt, szeretmet!?! . . .«

* * *

Az idő már későre jár. A gyertyák kialudtak. — Lassan-lassan mindenki kivonult a temetőből. Csend van — Néma éj borúl a sírokra, nem zavarja többé a zaj az ott nyugvók álmait. . . .

jenek, kérd, imádd Istenedet e szegény hazáért, a félreismert, az elhagyott egyházért; éretted majd mi imádkozunk; fohászkodunk, hogy tartson meg Isten minékünk még sokáig; ad multos annos, élj sokáig! X. Y. Z.

Lapszemle.

Budapest, 1895. okt. 31.

A »Magyar Állam« »A történelmi jog« cím alatt azt mondja: a diadalától megrészegült radikalizmus örömmel adja át magát a siker mámorának, győzött és uralkodik, de a történelmi jog csodás erejét nem hagyja elveszni, megfojtani soha, tűri ideig-óráig a lánczokat, de a szabadságról, boldogságról álmodik, azért küzd, azért mnnkálkodik.

Nem! A történelmi jogokat nem engedjük konfiskálni!

A »Hazánk« »Miklós után Festetics« czim alatt így ír: azon a színpadon, a melyen ma már csak a frivol élet méltó színészei vihettek szerepet és a melyet kénytelen a nemzet politikai életnek nevezni, ma váratlan fordulat történt.

Olyan fordulat, a melyben alacsonyán járó tényezők, alacsony érdekek játszzák a mozgató erőket és a melyek megdöbbentően illusztrálják azt, hogy mint kerül a magyar nemzet ügyeiben felszínre a salak; mint dominálnak az önző zsebkérdések a politikában, azaz jobban mondva, mint képezik ezek a politikát.

A mai nap eseményei után Festetics miniszter inkább a bukott, mint a még élő államférfiak közé tartozik.

Az »Egyetértés« »A feléledt Agliardi ügy«-ről azt írja:

Ballplatz alatt megmozdult a föld, a külügyi hivatal megindult a nunciatura ellen. Goluchovszky gróf figyelmeztette a vatikánt, idején volna Agliardit biboros méltóságra emelni, mert Ausztria-Magyarország külügyérsege nem találja módját a vele való hivatalos érintkezésnek. Goluchovszky gróf ezzel a ténynyel mindenképpen meglepte a világot. De hogy az általa és Bánffy által vaktában felidézett események nem mindenkor hozzák el az ország jogos elégtételét, ezt fájón bizonyította a horvát zászlósértés ügye.

A »Nemzet.« »Rémlátók«-nak nevezve az összes ellenzékiet, azt mondja: ha már egyébként nem sikerül az enervált, meglankadt ellenzéki szenvedélyeket új lobogásra korbácsolni, meg lehet és meg kell kísérlni az utolsó varázsszert, az országgyűlés feloszlásával való ijesztgetést.

A »Budapesti Hirlap.« »Az utolsó küzdelem« alatt azt írja: az utolsó kártya rendesen ütőkártya, minden játékos iparkodik megszabadulni a gyöngye kártyától s visszatartja az erőt. A kormányok legerősebb ütője, ha már sehogy sem boldogulnak a helyzettel és nem tudnak elbánni az ellenzékkel, hogy feloszlatták a parlamentet. A Bánffy-kormány kinevezése óta a feloszlás veszélye mindig fenyegette a képviselőházat. Természetesnek találta mindenki, hogy az új kormány a feloszlási engedélyt a királytól megszerzi magának, mikor oly bomlott pártviszonyok uralkodnak a parlamentben, mint minálunk évek óta.

A »Magyar Hirlap.« »Zászlók és címerek« című cikkében többek között ezeket írja: ismételjük, a horvát kérdéstől egészen függetlenül, mindenekelőtt a magyar álladalom színeinek s jelvényeinek a kérdését kell egyszerűsmindenkorra, teljes határozottsággal, semmi kibuvót nem engedő pontossággal eldöntenünk.

A »Nemzeti Ujság« »Gróf Festetics Andor«-ról irt cikkében így ír: a kormány erőlködik a Miklós és Festetics közötti feszült viszony értékét minden áron leszállítani, de világos a célzat, melyből a politikai világ e megtevesztését megkísérik. Nem is szólva arról, minő horribilis maga az a tény, hogy egy bukott államtitkár magával sodorja miniszterét is, az eset egyszerre föltárja a mostani kormány tagjai közötti sokat magasztalt szolidaritás minemőségét, még inkább pedig az egész miniszterium pozíciójának tarthatatlanságát.

A »Pesti Napló« »Gróf Festetics Andor«-ról cikkében azt írja: a mai nap legfontosabb politikai eseménye, hogy a Bánffy kabinet a földművelésügyi minisztert egy hosszabb időtartamra szóló s a budapesti sertéspiaczot egy konzorcium javára terhesen megadóztató szerződésnek a kabinet háta mögött önhatalmulag történt megkötéséért dezavualta, s így a miniszternek a kabinetben nehéz a megmaradása.

Parlamentáris kormányaink történetében szinte példa nélkül való ez az eset. De arra sincs példa, hogy a magyar miniszter ily súlyos határsértést kövessen el a személyes felelősségi és hatalmi hatáskörön.

A »Magyarország« »Készülődés« czim alatt így ír:

Furfanggal szerezte meg Bánffy a hatalmat és furfanggal kívánja azt megtartani. Volt már alkalmunk megemlékezni róla, milyen meglepetésben szándékszik részesíteni az országot a ravasz miniszterelnök. Mikor a Milleniumi év tavasza ébredezni kezd, új parlamentet fog magának választani a boldog Magyarország. Megtörtént erre minden előkészület, mert a választói lisztak kellőképp meg lettek hamisítva, a választási elnökök az eljárási formák felől kitanítva, a nyitrai stb. eleven példákkal szemléltetve kioktatva.

A szocializmus gyökerei és forrásai.

Viszonya a szabadelvűséghez.*)

— — Nagyon felületes dolog volna a szocializmust valamely ravasz fő találmányának vagy néhány tönkrement egyén vagy pedig politikai kalandor termékének tartani. A szocializmusnak mélyebben fekvő okai és gyökerei vannak. Fáradságra érdemes dolog, hogy a szocializmusnak tényleges forrásait és gyökereit könnyen áttekinthető módon bemutassuk. Annál örömebb teljesítjük e feladatot, mert ezzel a szocializmusnak nem csupán igazi jelentőségére, hanem — szabadelvűséggel való fajrokonságára is nagyobb fény derül.

Némely szocialista tudvalevőleg azt állítja, hogy ő csupán a következtetéseket vonja le a szabadelvűek által felállított alapelvekből; és katolikus részről is többszörösen vádolták a szabadelvűséget a szocializmus atyagáról? A szabadelvűek ellenben megvetéssel és felháborodással utasítják vissza e rokonság vádját. Hiszen a szabadelvűség, mondják hivatkozva, nem eltörölni, de szabadabb akarja tenni a tulajdon; és egyáltalán nem is akarja a termelésnek rabszolgai szervezését, hanem csupán a korlátlan szabadságot minden egyén számára.

Ennek dacára úgy hisszük, hogy a szocializmust teljes joggal lehet és kell is a szabadelvűség bár elfajult, de mégis törvényes fiának nevezni, bármennyire restelje is a szabadelvűség ezt az atyafiságot. A kérdés csupán az, vajjon a szabadelvűség által vallott elvek szükségszerűen a szocializmushoz vezetnek-e vagy sem. Azt hisszük, hogy e kérdésre föltétlenül igen kell felelnünk.

1. Legmélyebb nyúló gyökere a szocializmusnak az atheista-anyagelvű világfelfogás. Igaz, hogy az Istenben való hittől az idegenkedők közül igen sokan szívesebben nevezik magukat a »Monismus« hiveinek, hogy így a gyűlöletes »anyagelvű« jelzöt magukról elhárítsák. A dolog azonban lényegében ugyanaz marad. Mert akár az anyagot istenisítjük, akár az Isten rántsuk le az anyaghoz, a dolog lényegében teljesen egyre megy. Mindkét felfogásban a szocializmus sárkányfajzata rejtőzik.

Ha egyszer elfogadjuk, hogy a földi élettel mindennek vége; hogy az embernek nem jutott más rendeltetés osztályrésztül, mint akármely más emlős-állatnak, mely a pocsolyában fetreng: vajjon ki követelhetné a szegényektől és elnyomottaktól, kiknek egész életét a létért való örökös küzdelem tölti be, hogy türelemmel viseljék nehéz sorsukat és nyugodtan nézzék, mint öltöznek mások bársonyba, selyembe, és mint ülnek naponta dús lakomákhoz?

* Cathrein Viktor Jézustársasági atyának híres munkájából: »A szocializmus alapjainak és keresztülvihetőségének vizsgálata.« (II. fejezet, 3. cikk). Németből fordította: »abudapesti nővendékpapság magyar egyházi-irodalmi iskolája: megjelent a »Munkálato« 1895. évi 58-ik évfolyamában.

Nem él-e vajjon a munkás szívében is a tökéletes boldogság után való kiirhatatlan vágy? Ha egy jobb tulvilági lét minden reményétől megfosztották, mily jogon akarják neki megtiltani, hogy boldogságát erőnek erejével a földön keresse s ezért a föld javaiból a maga részét parancsolólag követelje? Vajjon nem ember-e ő is csak ugy, mint munkaadója, ki az ő verejtéke árán igyekszik meggazdagodni? Miért tengessék némelyek inség és nyomor közt éltöket, míg mások bőségben úsznak, holott mindnyájoknak egy a természetük, és az ő szempontjukból semmi okát sem adhatni annak, miért legyen némelyeknek nagyobb részők a föld javaiban, mint másoknak? Bizonyára, ha az atheista-anyagelvi álláspont jogosult, akkor van alapja a szocializmus azon követelésének is, hogy e föld javaiban és örömeiben mindnyájan lehetőleg egyenlő mértékben részesüljenek; hogy visszas állapot, ha némelyek nagyszerű palotákban laknak és fáradság nélkül hódolhatnak minden élvezetnek, míg mások nyomorúságos pinczelyukokban vagy padlás-szobácskákban élnek és a legfárasztóbb munka mellett is sokszor még a mindennapi betevő falatot is alig képesek megkeresni.

És vajjon ki hirdette és nevelte nagyra az atheizmust minden alakjában? Ki ostromolta vajjon a kereszténységet minden kigondolható fegyverrel és törekedett annak az egész társadalmi életre kiható befolyását minden áron megakasztani? Ki az, aki a legteljesebb darwinizmust dogmává emelte, és még a műveletlen nép közt is közkeletűvé tette? Ki hirdeti még most is élőszóval és írásban a kathedráról ép ugy, mint nyilvános gyülekezeten a legdurvább atheizmust? A liberalizmus követői, kezdve az encyclopaedistáktól le egészen azokig, a kik az Istenben és a Megváltó Jézus Krisztusban való hitet, mint babonás vakhitet üldözik és gyalázzák. Kivált Hegel és Feuerbach voltak apái a szocialista Dioszkurok párjának, Marxnak és Engelsnek. Ki mi által vét: az által bűnhődik is.

Főképen az iskola volt azon eszköz, melylyel a liberalizmus a hitetlenségnek a népretegekhez szelvében utat nyitott. Az egyetemek egy század óta valóságos fészkei a hitetlenségnek. Egyetemi tanáraink között a kereszténység nyílt hívei elenyésző kisebbséget képeznek. Legnagyobb részük a kereszténység iránt közönynyel, ha ugyan nem határozottan ellenséges indulattal viseltetik, vagy legfeljebb csak amolyan nagyon is vizenyős kereszténységet vall.

Az egyetemekből mindinkább leszivárog a hitetlenség a nép minden rétegébe. Hiszen a liberalizmus minden országban, a hol nyíltan fel mer lépni, arra törekszik, hogy a népiskolát minden vallásos befolyás alól mindjobban kivonja, vagyis, a mint mondani szokás, világivá tegye. S ezt a »liberális« elvek következtessége is ugy kívánja. Nemrég egy szabadelvű egyetemi tanár könyvet adott ki, amelyben talán kissé őszintebben is beszél, mintsem némely elvbarátja szeretné. A könyv címe: Mózes és Darwin. Mit tanítanak, kérde magától a szerző, egyetemeinkén? Darwint és ismét Darwint. A világ semmiből való teremtéséről, a paradicsomról és az első emberek bűnbeestéről szóló tanokat, a csodákról szóló történeteket a tudomány, ha hitelt adunk a szerzőnek, már régen elvetette és a mesék országába száműzte. A »tudomány« képviselői azt tanítják, hogy személyes Isten nem létezik, hogy az ember állatországból fejlődött, hogy nincs halhatatlanság, nincs szabad akarat, az emberiség

*) »Uraim«, mondá Bebei a (német) birodalmi gyűlésen 1890. febr. 23-án, »Önök ép oly jól tudják, mint mi, hogy minél jobban tünedezik a nagy tömegnél a tulvilági életben való hit, annál hangosabban követeli, hogy mennyországát a földön találja föl.«

*) Nagyon is ráillik egyes körökre az, amit Marx »Kapital« cz. művében (első IX. I.) gúnyosan ír, hogy még az istentagadást is culpa levisnek tekintik a hagyományos vagyoni állapotok bírálásához képest. Még nem régg mondotta Virchow dr., a liberalizmus egyik zászlóvivője, hogy ő nem képes felfogni »miként mondhat okos ember olyan, hogy az emberek azért vannak a világon, hogy magukat a mennyországra előkészítsék. (lásd a berlini Germania 1891. 103. sz. 2. t.)

*) »A német munkásmozgalom a német klasszikus bölcsélet örököse«, mondja Engels. (Feuerbach Lajos. 68. oldal.)

Folytatás a mellékleten.

történelmében pedig minden ugyanazon mechanikai törvények szerint bonyolódik le, mint egyebütt a természetben stb. Ezt tanítják egyetemeken.

Es mit tanítanak a népiskolában? Épen az ellenkezőjét. Itt beoltják a gyermekeket a Mózesben, az Isten létében, a világ teremtésében, a bűnbeesésben, a csodákban való hitet.

Türjük-e még tovább is ez ellenmondást? Nem, feleli a szerző. Félre a még manap is divó képmutatással! Valljunk nyíltan színt! Ki Mózessel és csodáival a népiskolából, hogy ne legyen kénytelen minden ifjú, midőn a felsőbb iskolákat látogatni kezdi, végig küzdeni a nehéz harcokat két homlokegyenest ellenkező világnézet között!

Liberális szempontból ez teljesen következetes eljárás; de egyszersmind azt is mutatja, kit terhel a felelősség ama hitetlenségért, a mely már-már a nép minden rétegét megmetyelvezéssel fenyegeti és a modern szocializmust felforgató terveivel együtt nyakunkra hozta.⁴⁾

2. A nagy felforgató párt második alapítana az egyenlőség fanatikus hangoztatása. E tekintetben is egészen a liberalizmus talaján áll a szocializmus és amannak elveiből vonja le a következtetéseket.

Avagy kik tüzték először zászlójukra a szabadság, egyenlőség, testvériség jelszavát, s ezáltal kik vették körül a francia forradalmat a jogosság sőt kötelesség dicsőfényével? A liberalizmus hívei. A forradalmárok, jakobinusok és girondisták, a félszükségükben tetszelgő modern liberálisok e méltó elődei, vetekedve hangoztatták a szabadságot és egyenlőséget. Ezen szabadságra és egyenlőségre hivatkozva, döntötték meg a régi rendet, rombolták le a nemesség és papság kiváltságait, irtották ki új beosztás által a régi rendszer emlékeit, nyilvánították souverain-nek a népet s huzelták végre »Capet polgárt« a vérpadra. Midőn már most a szabadelvű polgárság (bourgeoisie) kezében volt a gyeplő, ez természetesen gátakatart vetni a saját elveiből folyó további következtetéseknek. Miután az egyházat üldözéseikkel lehetőleg tönkretették, akkor azután — Robespierre-vel élükön — egy »legfőbb lény« tiszteletét akarták meghonosítani, hogy féken tarthassák a nagy tömeget. Miután az egyház és a nemesség javait elharácsolták s a nemzet vagyonát eltulajdonították, akkor kimondották az alkotmányban: »A magánvagyon szent és sérthetetlen.« Miután a születés- és vallási arisztokracziát eltörölték, a szellem- és vagyon-arisztokracziát akarták elismertetni. Vajjon következetes eljárás volt-e ez? Volt-e valakinek joga követelni a »nép«-től, hogy az ily egyenlőséggel megelégedjék, a mely névleg ugyan szabaddá, de egyszersmind egészen védtelenné tette s végre mint munkástömeget a tőkepénzesek kezébe szolgáltatta? Nem volt-e a népnek sokkal inkább joga követelni, hogy a kurtölt egyenlőséget végre-valahára komolyan vegyék? A ki következetesen gondolkodni tud, annak erre a helyes feletet — azt hisszük — nem kell soká keresnie.

3. Legvilágosabban akkor látja az ember, hogy a szocializmus a liberalizmus szüleménye, ha az értékelméletre gondol. A ki a szocialista értékelméletet, azon elméletet, mely minden csereértékét a munka gyümölcsének vagy felhalmozott munkának tart, elfogadja, az a mai jövedelmi viszonyokat, melyek a munkásokat szinte üres kézzel hagyják, semmi esetre sem tarthatja igazságosoknak; az kell hogy

végre a teljes szocializmus karjaiba vessen magát. S most kérdjük, ki állította fel először a szocialista értékelméletet? Talán maga a szocializmus találta fel? Dehogya is, ez már ugy örökölte a liberalizmustól. Smith Ad., Ricardo D., Say J. B. — s akár mint nevezik is mind-ama klasszikus nemzetgazdászokat, a kik a liberalizmus hívei voltak — szinte kivétel nélkül vallották azon elvet, hogy minden dolog értékét a munka adja meg. Lassalle, mint fennebb láttuk, értékelméletének támogatására a liberális nemzetgazdászokat tanítóknak tekintélyes sorára hivatkozhatott. Ujabb időben liberalis részről vagy teljesen felhagytak ezen elmélettel vagy lényegesen átalakították. Belátták mily veszedelmes fegyverré vált a szocializmus kezében. De már késő volt. Az megmáshatatlán tény marad, hogy a liberalizmus kovácsolta a legveszélyesebb fegyvert, melylyel a szocializmus a fennálló rend felforgatására tör.

4. De nemcsak elméletben volt a liberalizmus a szocializmus uttörője s egyengette ennek útját, hanem gyakorlatban is, még pedig azzal, hogy a gazdaság terén minden tekintet nélkül a korlátlan szabad versenyt léptette életbe a velejáró összes szabadságokkal együtt, melyenek a szabad költözködés, szabad ipar stb. Az összes óvintézményeket, melyeket idő folyamán nem az elmélet, hanem a gyakorlati szükség létesített, a szabadság nevében erőszakkal ledöntötték. Még az uzsora-tilalmat is a szabadság nevében szüntették meg. Ekként a társadalom egyedeire, atomokra oszlott, a gazdaságilag gyengébbek magukra maradtak és a korlátlan verseny révén az elhatalmasodott tőke martalékává lettek. Minthogy ezenkívül az új technikai találmányok ugyszólván csakis a tőkepénzeseknek váltak javára, azért a szilárd középosztály, mely a fennálló rend legerősebb támaszát képezi, mindinkább bomlásnak indult s a társadalom két ellenséges osztályra szakadt: az egyiket a gazdag szabadelvű polgárság (a bourgeoisie) alkotja, az egyház és nemesség ellen régóta táplált gyűlöletével, határtalan kapzsiságával s a munkásoknak mint alsóbbrendű fajnak kiméretlen kizsákmányolásával: a másikat a vagyontalanoknak, kivált gyári munkásokból álló óriás tömege teszi, a tőkepénzes zsarolói ellen ápoltt dühével és gyűlöletével. Ezzel elkészült a szocialdemokraczia számára az alkalmas talaj. Még csak bujtogatókora volt szükség, a kik az »örökségükből kivettekkel« a hitetlen tudomány vivmányait megismertették s a tőkepénzesek ellen való lázadás üszkét dobták a munkások tömegébe; és megvolt a szocialdemokraczia.

De még azzal sem hajtotta talán a liberalizmus a vizet annyira a szocializmus malomára, hogy a gazdasági téren szabad gyeplőre eresztett minden erőt, mint ama törekvésével, hogy a közoktatás, tudomány, a vallás és a politika terén mindent központosítson. A szocializmus egész mivoltánál fogva a legteljesebb állami központosításra törekszik. A természet-cikkeket, a munka szervezését, a termékek szétosztását, a nevelést, a tanítást, szóval minden államot elismerteti akar. Az állam vegye át a családot, a községeket, az egyedeke feladatát.

Ebből tagadhatatlanul az következik, a mit Schäffle állit: »A liberális állam minden központosító törekvése elfomozdítja a szocializmust s azzal egynemű.«^{*)}

S ugyan ki központosította minden erejével az egész tan- és vallástügyet, a házasságot és betegápolást, ki rontotta le a községeket, az egyház, a szerzetesrendek függetlenségét és szolgáltattott mindent az állam kezébe? A liberalizmus. A szocializmus nem egyéb a liberális állam fogalmának tovább fejlesztésénél. Az állam minden jog forrása, mondja a liberalizmus. Ezen elvre a szocializmus a liberalizmustal szemben teljes joggal hivatkozhatik a szocializmus terveinek igazolására.

Midőn e keserű igazságokat a liberalizmus szemére lobbantjuk s azzal vádoljuk, hogy ő szülte és nevelte nagyra a szocializmust: azért teszszük talán, mert az utóbbival egy követ fűvnek? Távolról sem. Bizonyításunkkal csak azt akartuk kimutatni, hogy a liberalizmus és szocializmus, daczára annak, hogy látszólag ellenkeznek egymással, közel rokonok; és ezért

szó sem lehet arról, hogy a liberalizmus tartós sikerrel küzdjön a szocializmus ellen. A liberalizmusnak a szocializmus ellenében csak egy fegyvere van: a rendőrség; mihelyt más fegyver után nyúl, következetlensége és félszüksége a szocializmustal szemben legott napfényre kerül. A ki tehát a szocialdemokraczia leküzdését s társadalmi viszonyaink alapos megjavulását őszintén kívánja, az hagyja ott a liberalizmust és térjen vissza a valódi és teljes kereszténység talajára.

A Tiszántuli ev. ref. egyházkerület egyházi értekezlete.

(Saját tudósítónktól.)

Október 31.

Tegnap október hó 31-én tartotta meg a Tiszántuli ev. ref. egyházkerület értekezletét és nagygyűlését.

Már tegnapelőtt este számosan érkeztek városunkba, kiket az állomásnál ez alkalomra alakult fogadóbizottság fogadott.

Az állomástól a városháza dísztermébe mentek, ahol a megérkezettek Némethy Károly egyházi főgondnok üdvözölte. — Este 8 órakor pedig a Fekete Sas nagy termében ismerkedési estélyt tartottak, amelyen számos toaszt is volt.

Az isteni tisztelet.

Tegnap reggel 8 órakor a tiszántuli evangélikus egyház lelkészei a megyeház nagytermébe gyűltek össze, a honnan fél 9 órakor az újvárosi ref. templomba vonultak istentiszteletre, a melyen Szabó János békés-bánati esperes tartott egyházi szónoklatot.

A templomban az értekezleti tagok a szószékkel szemben eső padosorokban foglaltak helyet, míg Kiss Aron püspök és az esperesek az ur asztala körül.

A többi helyeket a közönség rendelkezésére bocsájtották.

Az isteni tiszteleten az egyházi énekhar is közreműködött Juhász Károly kántor vezetésével.

Az isteni tisztelet után ismét a vármegyeház nagytermébe vonultak az értekezletre ahol is jelen voltak:

Ablonczy Andor, Almásy Sándor, Bessenyei Imre, Betlehendi Sándor, Biber József, Bereczky József, Bátori István, Bagdi János, Beőr János, Bakos Pál, Biki Károly, Balogh Ferencz, Biró János, Bán Sándor, Batta Ferdinánd, Béteky Lajos, Dr. Bartha Béla, Balogh Ambrus, Bögös Lajos, Bakos József, Csák József, Csiky Lajos, Csécsy Miklós, Csepelyi Menyhért, Csutoros Elek, Czinke István, Darabos Sándor, Dombó Lajos, Dávid Gyula, Dobray Ferencz, Dávidházy János, Erős Lajos, Elek Dániel, Ferenczy Gyula, Dr. Farkas Antal, Garzó Gyula, Gulyás Lajos, Görömbei Gyula, Győri József, Hegedüs Ferencz, Harsányi Sándor, Horváth József, Janka Gyula, Kutas Bálint, Kincses István, Karácsony Imre, Kocsis József, Kiss Albert, Kéri József, Kis György, Kallos Tivadar, Kiss Áron püspök, Lukács Ödön, Márton Gyula, Miskolczy László, Dr. Márk Ferencz, Dr. Medve Kálmán, Mező Ferencz, Menyhért János, Marjai Péter, Nagyváthy Ferencz, Nagymáté Albert, Nádudvary Lajos, Nagy Sándor, Nagy Elek, Nagy László, Némethy Lajos, Nyerte István, Ökrös Mihály, Ormos István, Padrah Sándor, Rapp Gusztáv, Rácz Kálmán, Révész Mihály, Rácz Kálmán, Soltész János, Sipos Imre, Soltész László, Sütő Kálmán, Segesváry József, Simon Andor, Somogyi Lajos, Surányi Lajos, Szabó János, Szabó Pál, Szabó József, Szalay József, Szél Kálmán, Szikszay Zoltán, Szilágyi Márton, Szentmiklóssy Sándor, Szatmáry Imre, Szücs László, Szücs Béla, Szemes László, Szemes József, Szeremley József, Tóth Sámuel, Tóth István, Uray Imre, Ujfalussy Béla, Zoványi Jenő, Zsigmond Sándor, Zagyva Gyula, Zsigo Endre, Ritoók Zsigmond, Joó István.

Elnöki megnyitó.

Pont 1/2 11 órakor nyitotta meg az ülést Lukács Ödön nyiregyházai esperes, — ki is elnöki megnyitó beszédében jelenti a gyűlésnek a következőket:

A választmányi tagságról lemondtak br.

⁴⁾ Nagyon helyesen mondá Jörg dr. a birodalmi gyűlés 1878. május 23-iki ülésén: »Az, a mi legelső sorban szükséges, az iskolában a régi szellem visszaállítása. A mi engem illet, én sokkal kevésbé tartok a mostani szocialdemokracziától, mint az utókor szocialdemokracziájától, a mely ifjúságunkból nő fel. Elhibázott politikai számítás volt az, hogy az iskolát mind nagyobb és nagyobb mérvben vonták ki mindenütt a vallás befolyása alól, és ezzel akaratlanul is tárt kaput nyitottak az iskolákba a szocialdemokracziának. Igen, uraim, ez a modern nevelés, hogy ne mondjam, ez a modern iskoladüh melegágya a szocialdemokracziának, mert ha akarja, ha nem, tényleg mégis azt eredményezi, hogy mindegyikben állását meghaladó igényeket ébreszt, s ekként az elegetlenség magvát hinti el a nép minden rétegébe. Így értsenek engem, ha nyíltan azt mondom Önöknek, hogy az olyan nyomorult és túlerhelt munkás, a ki nem imádkozik többé, a ki imádkozni nem is tanult vagy már elfelejtett, igen könnyen lesz a szocialdemokraczia martalékává, mihelyt az eljön, hogy zsákmányul ejtse őt.

^{*)} Quintessenz des Socialismus, 29. l.

Podmaniczky Gyuláné, Tisza Kálmáné, Herczeg Odeschalci Gyuláné, gróf Károlyi Tiborné, Anyos Béla. — Az imént említett mélyen tisztelt urnók azon oknál fogva, mivel távol vannak a központtól, az egyházkerülettől s mint levelökben irták, így nem fejthették volna ki azon tevékenységet, mely állásukban szükséges volna s így másnak engedik át a tért.

Anyos Béla hajlott korára való tekintettel nem fogadja el a kitüntetést. — Az imént említett urnók a tagsági díjat lefizették s így alapítóként tekintendők. Fájdalommal tudatja a veszteséget, mely az egyesületet világi elnöke, Kovách Ferencz kir. tan. egyház-kerületi gondnok és Ujfalussy Sándor Szatmár vármegye főispánjának a nagybányai egyházmegye gondnokának halálával érte.

Majd így folytatja: Alig volt kor fajunk történetében, mely élénkebben sürgette volna a Krisztusi szeretetet. A jók egyesítése alig volt oly szükséges valaha, mint e század hanyatló korában. A tudományok fejlődtek és a lét titkainak felfogására és megmagyarázására irányultak, megingott a vallásosság és igen sok szív és elme előtt Isis fátyollal takarta el az Istent. Ki kell jelentenem azon nézetemet, hogy vallásos nevelésünk is inkább a formák tiszteletére irányul, mint a lényeg keresésére és elsajátítására. Elitélőleg szól aztán a felekezeti türelmetlenségről és békére, egyetértésre int.

Alljunk — mondja — a munkához s igyekezzünk erőnket egyesíteni és felemelni az egyházi életet s így megteremtteni a boldogságot, mert a század vége sürget, hogy siessünk a század gyógyító forrásához, mert csak vallásos hitből merithetünk erőt, mert mindent végezhünk azáltal, aki minket megsegít. Sürgessük anyagi helyzetünk orvoslását s kérjük azt a mit a jog az igazság s a méltányosság megkíván. Küzdjünk mi is egy jobb létért — küzdjünk, nem bántva s nem sértve senki jogát és érdekét.

Igyekezve, hogy a különböző népek és vallás felekezetekkel összeforhassunk a haza és testvér szeretetben, hogy a gonoszok fogyjanak el a haza földjén. Vigyük a szegényeket s a hitben erőtlenekeket a vallás gyógyító s tiszta forrásához, hirdessük, mint az ur parancsolta a szegényeknek az evangéliumot, mert mint a költő mondja, a

Szegénynek drága kincs a hit,
Tünni s remélni megtanít.

A bölcsék előtt lebegjen azon megdönthetetlen igazság, hogy a tudománynak Istent kell keresnie, ha célját megoldani akarja. Lebegjen előttük egy Leibnitz, egy Newton emléke, ki meghajolt az Isten neve hallatára.

A vallás forrásainál fognak kielégülni a vagyon felosztás után sovárgó munkások, kik összezuñni akarják a társadalmi rend oszlopait. Ki az emberiség sebeit gyógyítani akarja, a vallásossághoz kell fordulnia, mert minden más gyógyszer haszontalan kísérlet. A hatalom csak megfélemlít — csak elnémitja a népeket s csak a vallás az a só, a mely meggátolja a seb rothadását és a vallás elő kovász, a mely táplálva teszi az élet kenyerét.

Kérjük Istent, hogy adjon erőt, erősítsen hitünkben, áldja meg a tanácskozást, hogy szolgálhasson az emberiség és haza javára.

Legyünk békére igyekvők és az egyetértést munkálók a különböző népek és felekezetek között, hogy a más hiten levő honfitársaink becsülését megnyerhessük; Istenáldó kegyelme legyen velünk, a kinek legyen magasztalás most és minden időben (Amen).

Ezután kijelöli jegyzőként dr. Bartha Bélát és Sulyok Istvánt.

A gyűlés elhatározta, hogy az elnöki megnyitó beszéd és a templomban tartott szónoklat kinyomassék.

Következett a világi elnök választása.

Elnök indítványozza, hogy a jövő gyűlésre halasztassék.

Többen beszéltek pro és contra de mivel azt akarják, hogy a választás egyhangú legyen, jelen körülmény között pedig arról szó nem lehet, a választást elhalasztják.

Folyó ügyek.

Felolvastatik a bizottság megállapodása, de mivel egy hallásra arról ítéletet nem mondhatnak az értekezlet kimondja, hogy a javaslat kinyomassék, tárgyalása elhalasztassék.

Női választmányi tagokul megválasztják, Izsák Dezsőné és Uranovics Sándorné. A további választást megállapodás utánra elhalasztják.

Választmányi tagok lettek még Puky Gyula táblai elnök és dr. Bartha Béla.

Javaslat a belmissióról.

Csiky Lajos akad. tanár értekezletét felolvassa Sulyok István. A belmissió hivatása a hivatalos egyház szellemében az egyházon kívül folytatni működését, mint ez Németországban és Angolországban van, ahol a biblia társaság 35 világi tag kezében van. Az angol vallásos iratot terjesztő társaságbizottságában 14 világi mellett 4 lelkész van. De nálunk a világiaknál nincs meg azon fogékonyság a vallás iránt. Iparkodni kell, hogy ne legyen olyan jobb község, a melybe a népnek szánt vallásos iratok be ne juthassanak. Mértékletességi ügyet ápolják a lelkészek, hogy a pálinkaivás terjedését megakadályozzák. Beszálló helyeket kell felállítani a munkások számára, a mit az iparosok szívesen karolnának föl.

Nézetét a közgyűlésnek megvitatásra ajánlja.

Ferenczy Gyula beszéde.

Ferenczy panaszkodik az egyház nyomasztó anyagi helyzetéről. Nincs meg a 600 frtos papi és a 300 forintos tanítói fizetés, pedig némely községben az állami adó négyszeresét fizetik. A fizetés elégtelensége okozza, hogy a theológusok száma folyton apad, Debreczenben 200—300 százaléka az előbbinek. 1886-ban 156 volt, most 32. A lelkészek alig kapnak tanítót. Az egyháztagok zúgnak, sokalják a terhet, Debreczenben az egyházmegye gyűlésén javasolták, hogy tekintettel az új törvény által változott viszonyokra, nagyobbítsák a papjövédelmet s erre azt felelték, hogy a stola eltörendő és nem adnak kárpótlást. A felekezetenküliség be hozatalával a hívek menekülhetnek az egyházi terhek elől. Az állapot türethetetlen. Az állam hivatalokat rendezett be, ahol az ifjak hasonló képzettség mellett sokkal jobban vannak fizetve és ezért nemsokára beáll a pap szükség. Ez okozza, hogy a református egyház, már nem vezet, pedig ugyanazon eszméket hirdeti; túlhalad bennünket az idő, mint az alpesi kolostor lakóit. Ők megmentették a hóban fuldokló utasokat, de most már az út másfelé vette irányát. Pedig ők most is az ég felé vezetnek, de nem keresik őket.

Igy halad minket is túl a világ. Versenyezni akarnánk, de egy ür tátong az egyházi és a világi élet között. Nem tart bennünket vezetőnek s magunkra hagy veszni a szegénységben.

Lehetne-e ezt orvosolni. Úgy vagyunk, mint Lengyelország, mely politikai küzdelemben merítette ki erejét. Mi is elfogadtuk, az új törvényeket, de csak szegényebbek lettünk. Apró államokra szakadtunk. Minden egyház külön állam.

Lengyelországot megölte a tulságosan decentralizált szabadság, ez fenyeget minket is.

Közös szervezet kellene. Nem tudunk bánni a pénzzel, ezért van kiszolgáltatva magyar egy „más fajnak.” Meg kell tanítani a híveket a pénzzel bánni, mert ha ők gazdagok lesznek, azok leszünk mi is. Nem kell elzárkózunk a hívek segítségétől, mint a katolikus egyház, mely csak akkor tudja használni őket, mikor meghaltak.

A lelkész nem foglalkozhatik mesterséggel, mint szent Pál, mert akkor éppen nem volna tekintélye, ha most sínes.

A baj egyik forrása, az adózási rendszerben van. Ez összevesztíti a népet a lelkésszel, mert a termést egyenkint kell beszédni és ez nagyon kezdetleges befizetési mód s nem ad elég erőt, hogy az örökké valóság felé vezető utat sikerrel mutathassuk.

A hívekre oly terhet raknak, melyet nem viselhetnek el és így a felekezetenküliséggel megszűnnek az egyház tagjai lenni. Úgy leszünk mint egy drága bál, a melybe csak a gazdag mehet be.

Javasolja, hogy az adót egységes adó rendszer szerint pénzben szedjék be.

Az államnak kellene bajainkon segíteni, melynek vérszerinti gyermekei vagyunk. A mely tudja nagy ragaszkodásunkat s éppen azért nem segít, mert úgy is hívei vagyunk. Más felekezetek tíz annyi segélyben részesülnek (?) pedig ezek az államnak utjában vannak, mint hivatalos egyházak.

Mert mint hivatalos testület, mindig gát volt a szabadelvűség utjában. Nem segítik a vergődő hazát, (1?) nem a tagokat értem, hanem az egyházat hivatalos értelemben. Mi, az egyház és egyesek mindig hozzá járultunk az állam kiépítéséhez.

Rátér az egyház pénzügyi helyzetére.

Egy millió forint adóssága van az egyházkerületnek 7%-os kamattal, sürgeti a konverziót. Van 4 millió forint vagyon, de ez 600 egyházban van szétosztva sok kamathátralékkal és a tőke is sok helyen oda vész.

A kiknek az Isten gazdagságot adott, azok többet tegyenek az egyházért, mert tudják meg, hogy Isten betáblázta birtokukra, azt, hogy másokon segítsenek.

Sürgeti az egyházak unióját. Mert ma csak szóban nyilvánul szeretetünk és egységünk, mely szerte foszlik mint az ábránd. Az egység ne abban álljon, hogy a gyűléseken a másik egyházkerület képviseltesse magát: ne szóban, hanem tettben.

Felolvassa javaslatát az egységes adó kezelésről, melynek alapja a bevallás legyen és javasolja a pénzügyi rendszer reformálását. Beszédét az értekezlet nagy tetszéssel fogadta.

Utána szólt Kiss Albert országgyűlési képviselő,

Nagy elismeréssel van megelőző szónok iránt. Vele egyetért mindenben, csak egyben nem: szónok összehasonlította a többi egyházfelekezetekkel a református egyházat. Hangsúlyozza, hogy a ref. egyház mindig ott volt, ahol a vallás szabadságáért harcoltak, de az 1790—1-iki 23. paragrafus az 1844. és 1848. törvények világosan mutatják, hogy azt megtette a másik egyház is. A különböző vallásfelekezetből jöttek a szeretet és a felvilágosodás hívei, s ezek vívták ki, nem mi, mert mi kevesek és gyengék voltunk.

Az egyház anyagi helyzetét csak úgy látja rendezhetőnek, ha az 1848. 20. t. cz. életbe lép. Ezt kérjük az országgyűléstől. Ennek sürgetésére az előtte szóló beszédét kinyomatni kéri.

György Endre szintén az 1848. 20. t. cz. nem szószerinti, de szellemben való életbeléptetését sürgeti.

A törvényhozás nem zárkozhatik el ettől és ha a jelek nem esznek, arra bevezető is a hangulat.

Ekkor az idő előrehaladottsága miattelnök az ülést bezárja.

A bankett.

A gyűlés berekesztése után a lelkészek a Fekete Sas nagytermébe vonultak, hol tiszteletükre társas ebéd rendeztetett. Az ebéden elsőnek Kiss Áron ref. püspök kelt fel, ki is poharát a legmagyarabb és legjobb uralkodóra, I. Ferencz József-re ültette.

Ritók Zsigmond az idealizmus képviselőit, Dr. Simonffy Imre Sal Ferencz polgármestert, Zoványi az értekezlet elnökét, Lukács Ödönt, Dr. Várady Zsigmond a vendégeket, Ujfalussy Béla Tisza Kálmánt, míg Dési Géza Várady Zsigmondot éltette.

Délután.

Délután 1/5 órakor Lukács Ödön elnök a felfüggesztett ülést ismét megnyitván, bejelenté, hogy Garzó Gyula gyomai lelkész felolvasása a diakonusi intézményről a jövő ülésre határozatott.

Gulyás Lajos kisujszállási lelkész felolvasása következtet ezután a lelkészképzésről, a melyet Csécsy Miklós makói és Soltész János omboúi lelkészek ajánlottak elfogadásra.

A javaslatok és indítványok tárgyalása után Lukács Ödön elnök az ülést berekesztette.

NAPTÁR.

— November 1. —

Pentek. Róm. kath. Mindszent. Prot. Mindszent. Görög kel. Arthem. Izr. 14. March.
Nap két 6 óra 27 p., nyug 4 óra 28 p. Hold kelte 3 óra 33 p., nyug. 5 óra 9 p.

- Novemb. 2. A »Katholikus-kör« alapszabályainak megvitatása d. u. 4 órakor.
2. Az orvosok és gyógyszerészek gyűlése d. u. 4-kor.
4. Megyei közigazgatási bizottság ülése délelőtt 9 órakor.
7. Városi közigazgatási bizottság ülése délután 3 órakor.
8. A biharmegyei agrársz-egylet közgyűlése B.-Ujfaluban.
9. A nváradai zenekedvelők estélye a Zöldfában
9-10. B.-ujfalusi agrársz-verseny.
14. Városi közgyűlés d. u. 3 órakor.
19. A biharmegyei és nagyváradai nőegylet Erzsébet táncestélye a Fekete Sas termében.
Decz. 29. A biharmegyei és nagyváradai nőegylet sorsjegyhuzása.
30. A vármegye tisztújító közgyűlése.

UJDONSÁGOK.

Lapunk egyes számai a következő újságokban kaphatók:

- Kiss Dávid kereskedése Fő-utca,
Sommerwirth-féle bazárban Fő-utca,
Kádár és Kiss czégnél Kislid-fő,
Kutasi D. papirkereskedésében Uri-utca,
Pauker Dániel papirkereskedésében Kis-piacz,
Reich Sándor vegyeskereskedésében Szent-János-utca,
Mezey János fűszerkereskedésében Körös-utca.
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utca.
Frankl Mari tőzsde és hírlapelárúsító Kereskedelmi csarnok palota Nagypiacz.
M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utca.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadhatók.

* **Ünnepelünk.** Ünnepet ül a katolikus egyház, az öröm és a kegyelet ünnepét egymásután. Délelőtt még Minden-szenteknek, az egyház összes megdicsőült tagjainak tiszteletére hívnek a harangok, s este halottait siratja, kedveseiért imádkozik a jámbor lélek. Mily kiáltó s mégis mily fönséges egymásután.

Halottak napja . . . Igen a halottaknak is szentel egy napot esztendőnként a »szeretet«. De csak a szeretet! Mosolygó arc is tesz a sirhalomra koszorut, de a tett megsérti a nap fönségét.

Nagyobb ünnepélyt csak a jogakadémiai ifjuság rendez, délután 4 órakor indulva, a közölt program szerint, halottai sirjához. Az isteni tiszteletek a szokott időben lesznek.

* **Az aranymisés kanonok alapítványa.** *Andrássy* János apátkanonok régi tanártársától, *Kucsovsky* Lajos cz. kanonoktól kísérve *Radnára* utazott, hogy ott mutassa be a mai ünnepen aranymisését. E szép nap emlékére 6400 frtnyi alapítványt tett a félszázados áldozópap: Három ezer frtot a theologiai tanárok fizetésének javítására, ezer frtot Péter-fillerre, ezer frtot a lelkészkedő és nem lelkészkedő papok segélyalapjára, 600 frtot a theologusok irodalmi iskolájának egyháztörténeti és egyházi jogi dolgozatok jutalmazására, 600 frtot a biharmegyei közkórház kápolnájának egyházi ruhák- és szelvényekre, 200 frtot pedig a kápolnában érette végzendő misére. A jólelkű, nemes egyszerűségű és szerénységű aranymisés ez alkalommal kitért az üdvözlések elől, — de hálás tanítványai, kik a nagyváradai egyházmegye papságának két harmadát képezik, bizonyára találni fognak alkalmat hálájuk és üdvözlötük kifejezésére.

* **A váradai kath. kör.** A váradai kath. kör megnyitása ügyében holnap d. u. 4 órakor tart ülést a kör helyiségében az előkészítő bizottság, melynek elnöke, *Palotay László* apátkanonok erről már értesítette a bizottság tagjait. Tagokul beiratkozni még mindig lehet akár a bizottság elnökénél, akár lapunk szerkesztő-

ségében. A még kinnt levő aláírási ivatek legkésőbb holnap délig küldjék be az illetők az előkészítő bizottság elnökéhez.

* **Lapunk legközelebbi száma a mai ünnep miatt vasárnapon fog megjelenni.**

* **Az első sétahangverseny.** Ami után az ifjuság, különösen a lányok, no meg, valljuk be édes mindnyájan annyira vágyakoztunk, hosszszas várakozás és halasztgatások után, vasárnap meg lesz az első sétahangverseny. Azok a jó fiúk, ügyes karmesterük művészi vezetése mellett, ismét sok élvezetes órát fognak szerezni a közönségnek, melynek most épen semmi szórakozása sincs. Ettől az örömtől eltelve adjuk olvasóinknak tudomására a vasárnapi sétahangverseny művészi élvezetet ígérő programját. Tehát a vizontlátásra vasárnap!

Műsor a következő:

1) *Kéler Béla*: »Csokonay« nyitány (két eredeti magyar dal után szabadon átdolgozva.)
2) *Wagner R.*: »Trombitások felvonulása a 16-ik században.« a »Nürnbergi mesterdalnokok« czinü operából. 3) *Wagner R.*: »Az első rózsák,« keringő. 4) *Leoncavallo R.*: »Bajazzók«, ábránd, hangszerelte *Bachó*. 5) *Vollstedt R.*: »A császár trombitásai,« jellemző zenei szinkép, induló alakjában (a császári testőrség diszponálásán kívánja jellemezni.) 6) *Schreiner A.*: »Ábránd,« Gounod a »Zamposai adó« czinü operájából. 7) *Barna*: Induló magyar dalokból.

* **Gyász eset.** Igazi részvétellel vettük a gyászjelentést, hogy *Gulyasi Imre* nyugalmazott pénzügytitkár és 1848-as honvéd tüzemester Zomborban folyó évi október hó 29-én reggeli 2 órakor 65 éves korában jobb létre szenderült. Az elhunyt a jelenlegi pénzügyigazgatóságok szervezése előtt városunkban mint pénzügyigazgatói helyettes működött s különben jellemes gondolkozásmódja és lekötelező modorával széles körben volt ismerős s köztiszteletnek és általános szeretetnek örvendett. Együttal fölemlítjük, hogy *Gulyasi Paula*, a már is szép hírnévben álló fiatal művésznő az elhunytban édes atyját siratja. A legőszintébb szívvvel osztozunk a hátrahagyott család gyászában.

* **Figyelmeztetés.** A »nagyvárad-velencei s váraljai takaré- és segélyegyleti szövetség« tagjai figyelmeztetnek, hogy a befizetés jövő vasárnapon már az új helyiségben (Velence, Templomtér, Zana ház) fog eszközöltetni. Nagyvárad, 1895. október 31-én. *Szmetka György* elnök.

* **Utasítások az anyakönyvvezetés ügyében.** A belügyminiszter az anyakönyvvezetés ügyében két leiratot intézett az alispánhoz. Az első tájékoztatásul egész terjedelmében közöljük. A házassági kihirdetés alól az 1894-iki XXXIII. t.-cikk 57. §-a alapján adható felmentés körül alkalmazandó bélyeg szabályokat illetőleg a m. kir. pénzügyminiszterrel egyetértésben ezennel kijelentem, hogy a felmenték iránt hozott határozatok az illetéki díj-jegyzék 34. tétele értelmében bélyegmentesek, ellenben a felmentés iránt beadott kérvények, minthogy kivételes kedvezmény elnyerésére irányulnak, ugyanazon tétel szerint ivenként 50 kr bélyeg alá esnek. A házasságok azon szóbeli kijelentéséről felvett jegyzőkönyv, hogy legjobb tudomásuk szerint közöltük házassági akadály nem forog fenn, a díj-jegyzék 79. tételének c) pontja értelmében bélyegmentes; ha azonban a jegyzőkönyvben a felmentés iránti kérelem is befoglaltatnék, akkor a jegyzőkönyv az illetéki díj 52. tételének A. 1. pontja értelmében a felmentés iránti kérvény megállapított bélyeg alá esik. Midőn ezeket tekintetes Urasággal mihez tartás végett közlöm, egyszersmind kijelentem, hogy a felmentésekért semmi nemű díj nem szedhető. A másik leiratban, mely az anyakönyvvezetők helyettesítéséről szól, tudatja a miniszter, hogy ha valamelyik kerületben úgy az anyakönyvvezető, mint a helyettes kötelességük teljesítésében akadályozva vannak, vagy mind a két állás egyszerre megüresedik, a főispán a szomszédos kerület anyakönyvvezetőjét a helyettesítéssel megbizhatja. Mivel továbbá az anyakönyvvezető, saját személyére, házastársára vagy szü-

leire vonatkozó anyakönyvvezetői teendőket maga nem végezheti, ha helyettese helyben nincs, a szomszéd kerület anyakönyvvezetője helyettesítheti. Ilyen esetben a helyettesítő anyakönyvvezető költségeit az állam viseli. *De sok toldás-foldás.*

* **Értesítés.** Dr. *Schlauch Lőrincz* biboros püspök havi kegyadománya 300 forint november 1-én délután 2 órakor fog kiosztatni a koldusápoló intézetben. *Grunwald Henrikné*, alelnöknő.

* **Gyászjelentés.** Részvétellel vettük a következő gyászjelentést: Alulírottak megtört szívvel tudatják a legjobb férj, atya, após, nagy- atya, testvér és rokonnak *Czeplédy János*-nak folyó évi október hó 31-én, reggel 8 órakor élte 71-ik, boldog házassága 47-ik évében rövid szenvedés után történt csendes elhunytát. A megboldogult drága halott földi porhüvelyé november 2-án d. u. 3 órakor fog Nagy-Körös- utca 571-ik számú saját házában az ev. ref. egyház szertartása szerinti ima után az újvárosi közös sírkertben örök nyugalomra tétetni. Mely tisztességtelre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívotnak. Nagy- Váradon, 1895. október hó 31-én. Béke poraira! Özv. *Czeplédy Jánosné*, szül. *Szabó Teréz*, az elhunyt neje. *Czeplédy Teréz*, férj. *Rákosi Viktor*, *Czeplédy Julianna*, férj. *Gyöngyösy Gyuláné*, az elhunyt leányai. *Rákosi Viktor*, *Gyöngyösy Gyula*, az elhunyt vejei. *Rákosi Juliska*, *Gyöngyösy Etelka*, *Gyöngyösy Gyula*, *Gyöngyösy Gizella*, *Gyöngyösy József*, *Gyöngyösy Dezső*, az elhunyt unokái. *Czeplédy Imre*, *Czeplédy Sándor*, *Czeplédy Miklós*, *Czeplédy Imre*, az elhunyt testvérei.

* **Nagyvárad városliget.** Mindig úgy szokott az lenni, hogy akkor esik meg a baj, ha legrosszabbul esik. Bizonyítja azt a példát azon tény is, hogy kimaradásukról híressé vált postai expreszszek rendszerint a legnevezetesebb események alkalmával maradtak ki. Legutóbb pedig, tudniillik tegnap *Rátka* y bácsit egy sajtóhiba épen akkor bosszanthatta, mikor öröme a mi örömünk szavával kívántuk kifejezni. Lapunk tegnapi számának hirrovatában ugyanis az van írva, hogy a megnevezett egyénnel a tagok száma betelt. Dehogyan feltelt be, legalább így reméljük. Sajátképen azt akartuk ott jelenteni, hogy ezzel a tagok első százasa sorozata feltelt be. Kívánjuk, hogy a második százasa sorozat és utána a többi sorozatok is minél hamarabb beteljenek.

* **Központi választmány ülése.** Nagyvárad városi központi választmánya tegnap d. e. 11 órakor ülést tartott, melyen a központi választmánnak a felszólamlások felett hozott határozatok ellen beadott felebbezéseket tárgyalták. Összesen 2 felebbezés adatott be u. m. *Kelen Béla* részéről, akit azért utasított el a központi választmány, mert időn túl adta be, — továbbá *Adorján Emil* részéről, ki gyorsírási tanítói képesítő bizonyítványa alapján akarna szavazni, de a központi választmány, ezen oklevelet »értelmiség« jogcím alapján nem fogadta el, mert a gyorsírászat nem köteles tantárgy s csak privát diligencia- és ügyességétől függ a tanulása meg a tanítása is, olyan szempont alá esik mint a vivás. — A felebbezéseket a kuriához terjesztették fel. Az ülésen *Sal Ferencz* kir. tanácsos elnöklelte alatt *Rádl Ödön*, dr. *Radó Ignác*, *Györffy Sándor* és dr. *Hoványi Gyula* voltak jelen.

* **Ellopott értékpapírok.** *Dajbukát Katalin* úrnő bezárt fiókjából 8 darab értékpapír eltűnt. A rendőrség megtette a kellő intézkedéseket.

* **Elveszett gyermek.** *Jencs Jenkucz* 12 éves *Maxim* nevű fiát *Petrász Mikuláj* magával vitte mint cselédet *Békés* felé. Utközben azonban *Sarkadon* beküldötte a faluba élelemért, hol a fiu valószínűleg eltévedt, mert gazdájához nem jött vissza, *Petrász Mikuláj* pedig nem ment érte. Most az apa felszólítására a vaskóhi h. főszolgabíró kéri az alispáni hivatalt, hogy a gyermek nyomozását rendelje el.

* **Legjobb firmák.** Öt híres-nemzetes szipistolát szabadította meg tegnap a rendőrség városunkat. Elfogta ugyanis *Gitye Fülöp*, *Szabó Ferencz*, *Baksai Ferencz*, *Papp István* és *Zombai István* csavargókat, kik már több éve valószínűleg a közbiztonságnak. A jeles férfiakat eltoloncolják és valószínűleg véglegesen kitiltják a városból.

* Szarvasmarha beviteli tilalom. A földmívelésügyi miniszter a száj- és körömfájásbehurcolásának veszélye miatt a kérődzőknek (szarvasmarha, juh, kecske) Alsó-Ausztriából Magyarországra való behozatalát f. évi november 1-től megtiltotta.

Vonatok érkezési és indulási ideje 1895. október 1-től.

Érkezik:	Indul:
Budapestre 2-18, 7-08, 1-48, 7-15, 8-42.	Budapest felé 2-14, 8-38, 11-37, 11-10, 2-22.
Kolozsvárról 2-19, 10-44, 11-17, 8-00, 8-38.	Kolozsvár felé 2-20, 7-15, 2-06, 8-58, 12-05.
Szegedről 8-30, 9-32, 5-30.	Szeged felé 4-25, 7-30, 10-20.
Aradról 9-32.	Arad felé 4-25.
Vaskóh-Belényesről 11-05, 9-09.	Belényes-Vaskóh felé 4-25, 1-48.
Gyoma-Kótról 10-05, 8-00.	Kót-Gyoma felé 6-55, 1-40.
Érmihályfalváról 8-10, 9-14	Ermihályfalva felé 6-45, 4-35.
Szent-László és Félix für- dőből 8-15*, 10-10, 3-37*, 6-20, 8-55, 10-54*	Szent-László és Félix für- dőbe 6-40*, 8-39, 2-05* 4-45, 7-20, 9-19*

A fekete számok az éjjeli időt jelentik.

A *-gal jelölt vonatok csak vasár- és ünnepnapokon közlekednek.

E G Y L E T.

Meghívás.

A »Biharmegyei orvos- gyógyszerész- és természettudományi egyesület« f. évi november hó 2-án d. u. 4 órakor (Uri-utca, Jogakadémia) szakülést tart, melyre a t. egyleti tagokat ezenel meghívom.

Tárgy: Schifff Ernő dr. előadása »Gyermekegyógyászati casnistika.«

Kelt Nagyváradon, 1895. október hó 30-án.

Dr. Berkovits Miklós,
egyleti titkár.

Uj dalkör. Érmihályfalva községben új dalkör alakult, melynek alapszabályait a belügyminiszter jóváhagyta. A dalkör ideiglenes elnöke Ujváry István, ideigl. jegyzője Szathmáry György.

I R O D A L O M.

Gróf Apponyi Albert beszédei.

A nemzeti párt vezérének beszédeit a Singer és Wolfner könyvkereskedő cég (Andrássy-ut 10.) kiadja. A cég a következő előfizetési felhívást bocsátotta ki a két kötetes munkára:

Két kötetben kiadjuk Apponyi Albert beszédeit.

A magyar szónoklat e remekei magukban is nagyérdekűek és kiválóan értékesek, de egyszerűsége Magyarországot utolsó husz évének politikai történetét foglalják magukban.

Gróf Apponyi magyarzó jegyzetekkel és előszóval látta el most először összegyűjtött és időrendben közrebocsátott beszédeit, azokat, a melyeket ő maga lényegesenek és fontosaknak tart. Ezek között nem egy van, a melyet nem a parlamentben mondott el Apponyi, hanem gyakorta kis körben, úgy, hogy azok a nagy közönség előtt jórészt ismeretlenek.

Ugy véljük, e beszédgyűjteményre szüksége van minden művelt magyar embernek; szüksége van arra mindenkinek, a ki hivatásból vagy passzióból politikával foglalkozik. Szükséges mindenkinek, a kik mint ügyvédek az igazságszolgáltatás vagy a közigazgatás részesei, pozíciójuknál fogva rá vannak utalva nyilvános beszédek tartására.

A beszéd formájának művészetét, úgy a külsőt, mint a belsőt, semmi mintából nem láthatják több haszonnal, mint éppen az Apponyi gróf beszédeiből.

Nincs különben szükség arra, hogy a művelt magyar közönségnek e két kötet értékét magyarázgassuk; tudnia kell azt mindenkinek, pártkülönbség nélkül.

Még csak annyit, hogy a beszédek gyűjteménye igen elegáns kötetekben jelenik meg, érdekes facsimilékkel. Kezdődik Apponyi Albert

»maiden speech«-jén és végződik ez év márcz. hó 7-én elmondott beszédével.

Az október hó végén megjelenő két vas-kos, 90 ivre terjedő kötet előfizetési ára füzve 10 forint, diszkötésben 12 frt.

Az előfizetési pénzek legkésőbb november elején küldendők be.

A közönség köréből.

Csolnakázás a Rét-utczán.

A rét-utczai lakosok kénytelenek egy csolnakot készíttetni, mivel a jelenlegi folytonos esőzés az utczát és egyes házak udvarait egészen elöntötte; ennek oka abban rejlik, hogy az utca dereka sokkal mélyebben fekszik, mint a két vége. Többször kérték már kérvényben, mint szóval a városi Főmérnök urat a baj orvoslására, azonban mit sem tett — habár a polgárok hivatkoztak arra is, hogy ők épp oly adófizetők, mint a többi utczabeli háztulajdonosok.

Az érdekeltek.

REGENY-CSARNOK.

A csikárma.

(Nóráblás.)

23

Írta: May Károly.

Fordította: Nix.

(Folytatás.)

A kis Hálef olyan arczczal mondta el ezeket, hogy az egyiptomi nem kételkedhetett szavainak komolyságán. Ott hagyta hát Hálefet és dühösen mormogta:

— Akkor bepanaszoljak titeket, mihelyt segédmatróczaitok kiszállítása végett kikötöttek.

— Csak rajta! Addig nem tekintelek ellenségemnek, hanem vendégemül, békésen viseld magad!

Eközbe a sellőnek legveszélyesebb helyén már áthaladtunk és így ráértünk, hogy saját ügyeinkkel is foglalkozunk.

— Most mond el, hogyan került Szenicza ennek az embernek a hatalmába? — kérdé Izlától.

— Szenicza montenegrói származásu keresztény nő és ezért fátyol nélkül járkált Sktariban, midőn ez az ember megpillantotta; azonnal megvallotta neki az utczán, hogy szereti sőt megkérdezte tőle akar-e nejevé lenni? Szenicza kinevette. Akkor fölment a Csernagóbába és nagy összeg pénz ajánlott föl Szeniczáért az atyjának; de ez kidobta az ajtón. Erre a leány jó barátnőjének az atyját vesztegette meg.

— Hogyan?

— Ez rabszolgájának adta ki Szeniczát és eladta Ibrahim Mámurnak, sőt erről írást is adott neki, melyben cserkesz rabszolgának nevezi.

— Tehát azért tűnt el nyomtalanul a jó barátnő atyjával együtt!

— Természetesen! Ibrahim azután hajóra kelt és előbb Ciprusba, azután Egyiptomba hurezolta a leányt. A többit tudjátok.

— Hogy hívják azt az embert, aki eladta? — kérdezém.

— Barud dl Amazát.

— Hát azt a másik jó madarat hogy hívják, — kérdé váratlanul József — akitől a szép kisasszonyt elvettük?

— Ibrahim Mámur.

— Ugy? Higyje, aki akarja! Én ugyan nem. Nagyon jól tudom, hogy ő az a Davud el Aráim, a kinek a sztambuli Atmeidán — téren 50 botot vertek a talpára, mert mint hivatalnok valami titkos iratokat adott el a perzsáknak.

— Ennek még hasznát vehetjük Ibrahim ellen; de egy előre hallgassunk róla, hogy felismertük a gazembert — mondtam a földinek. Most már a legkevésbé sem tartottam Ibrahim följelentésétől.

A legközelebbi kikötő helyen partra kellett szállítanunk a sellők miatt fölfogadott kisegítő hajóslegényeket. A dahábié ez okból a partnak tartott.

— Horgonyt fogsz vetni? — kérdém az öreg Haszánt.

— Nem; csak a csolnakkal szállítom patra a kisegítő legénységet.

— De miért?

— Hogy elkerüljem a rendőrséget.

— És mi lesz Ibrahimmal?

— Azt is partra szállítatom.

— A Rendőrségtől ugyan nincs mit félnünk!

— Néked nincs, mert idegen alattvaló vagy és a te padiachod közvetlen védelme alatt állasz kit konzulnak neveznek. De nézd csak...!

Ez a fölkiáltás egy csolnaknak szólt, a mely fegyveres kavaszokkal telve éppen most hagyta el a partot és egyenesen felénk tartott.

— Ha akarod, meg fordítom a hajót és akkor ezek ugyan evezhetnek utánunk! — szölt hozzám az öreg Abu.

— Sohase térjünk ki előlük. Előbb utóbb le kell számolnunk a gazemberekkel. A szandál úgy is előttünk van és bizonyosan annak a kapitánya uszította reánk ezt a csolnakot is.

A mint később megtudtuk csakugyan úgy is volt. A szandál itt előttünk ki kötött és a seh el beledől (a község előjárójánál) megtette ellenem a feljelentést, hogy Ibrahim Mámurnak elraboltan a feleségét, őt magát pedig belefojtottam a sellákba.

Miután az egyiptomi törvénykezés még nem emelkedett fel a mi bíróságaink idő és papírfogyasztó tökéletességéig, azért minden följelentést — habár igen sokszor igazságtalanul (a mi úgy — mondják — nálunk sincs ki-zárva) —; de azonnal elintézt.

— Ki a kapitánya ennek a hajónak? — kiáltotta fel hozánk a csolnakból a kavaszok csasza-za.

— Én —

— Hogy hívják?

— Haszán Abu el Reiszán.

— Van-e a hajódon egy Güzela nevű aszszony? —

— Bent van a hajószobában. —

— Akkor mindnyájan foglyaim vagytok. Kövessetek a kadihoz. A hajót majd embereim fogják addig őrizni.

(Folyt. köv.)

T A V I R A T O K.

Gróf Festetics Andor lemondása.

Budapest, nov. 31. (Saj. tud. táv.)

Gróf Festetics Andor földmívelésügyi miniszter, ki a pusztapéteri sertés-veszteglő ügyében személyesen angazsálva volt, nem tudván a kérdést a minisztertanács, jobbanmondva a kőbányai milliomosok kedve szerint megoldani, állásáról lemondott. A miniszter lemondása a fővárosban élénk vita tárgyát képezi és sokan a dologban, a Tisza-Szilágyi klikk kezét látják, mely jeles cég ugyanis Miklós Ödön államtitkár menesztése miatt megakartta magát boszulni a miniszteren.

A pécsi püspök haldoklása.

Pécs, október 31. (Saját tud. táv.)

A régóta betegeskedő Dulánszky Nándor püspök állapota most már válságosra fordult. Halála minden pillanatban várható. Környezete folytonosan mellette van és percről-perczre várják a katasztrófa be-következését.

Krach a börzén.

Budapest, okt. 31. (Saját tud. táv.)

Ma a börzére Bécsből egyre rémesebb hírek érkeztek. A külföldi tőzsdék nagymérvű eladásokat eszközöltek, a bankok felmondták a börziánerek letéiteit és hitelét.

Erre aztán oly féktelenül tört ki a rettegés nyitvánulása a tőzsdén, hogy valóságos borzalmas látványt nyújtott. A magyar hitelrészvény tegnapi reggel óta 14

frtot, az osztrák hitelrészvény 13 frtot, az államvasuti részvény ugyanennyit, a rimamurányi és a villamos vasuti részvény 8 frtot vesztett árfolyamából s miután legalább 35—40,000 darab ilyen részvényt a budapesti spekuláció angazsálva vesztesége néhány óra alatt egy fél millió forint lett. S a budapesti omnibusz-társaság részvény, ez az árvácska papiros, miután egyébként ritkán juthat a nemzetközi papirok előkelő társaságába ugylátszik, egyszerre hozzájuk csatlakozott, amennyiben ez is 7 forintot vesztett, egyébként is alacsonyra sülyedt árfolyamából s 73 forintot maradt. — A baisse árfolyam rombolása, miután tető pontját ma délelőtt elérte, utóbb mérséklődött s a zivatar hullámai lassanként elültek. Az árfolyamok lépésről-lépésre javultak, de természetesen csak elenyésző részben tudták pótolni a nagy veszteséget. A spekuláció azonban sokáig meg fogja érezni s nem heveri ki egyhamar azokat a csapásokat, melyeket ma szenvedett.

S csak az a nagy szerencse, hogy a nagyközönség ezuttal sokkal csekélyebb mértékben van érdekelve a tőzsdén, mint például a tavasszal volt, mert különben a mai krachból országos csapás lett volna.

Megszökött bankigazgató.

Budapest, okt. 31. (Saj. tud. táv.) Csajághy Lajos, a magyar gazdák bankbizományi részvénytársaságnak vezérigazgatója ma megszökött a fővárosból.

A főkapitányságnál két-három nap előtt megjelent négy földbirtokos, névszerint: Lencse Mihály, Lencse András, Faddi Márton és Radvánszky Béla, kik följelentést tettek Csajághy Lajos ellen, mert őket megcsalta összesen nyolczezer forint erejéig.

A pénzt Csajághy egyszerüen elsikkasztotta és elverte.

Tegnap délelőtt idézték be Csajághyt a főkapitánysághoz. Kihallgatták s volt rá alkalom konstatálhatni, hogy bizony a pénz odaveszett. De Csajághyt nem tartóztatták le.

A vizsgálatot azonban megindították s tegnap délután megjelent a rendőrség a magyar gazdasági bankbizomány részvénytársaság Andrassy-ut 51. sz. helyiségében, de Csajághy urat bizony nem találták ottan. Átnézték a könyveket, átnézték a kasszákat s konstatálták, hogy az előbbieket nagy rendetlenségben vannak s hogy az utóbbiakban összesen alig 36 frt készpénz van.

Csajághy, aki szegedy születésű izraelita, 34 éves ember, már régóta feltűnt költségeivel a fővárosban. Azelőtt Wassermannnak hívták s mint tudva van, Pécselt is sok ezer forint erejéig csalt meg több embert. Mintegy hat héttel ezelőtt szintén följelentés volt ellene a rendőrségnél, ugyancsak pár ezer forint csalás miatt, de akkor is ügyesen kisiklott.

Interpellációk.

Budapest, okt. 31. (Saját tud. táv.) A képviselőház legelső interpellációs napján, értesülésünk szerint, Várady Károlyon kívül még Polónyi Géza és Olay Lajos is fognak interpellálni. Polónyi Géza a földmivelésügyi és a belügyi miniszterektől kér felvilágosítást a Balmazújváros környékén folyton terjedő szo-

cializmus ügyében, a melyet mintegy mesterségesen szoritották azáltal, hogy a környék földesurai az eddig kis parcellákban bérbeadott földterületeket nagyobb birtokokká egyesítették és így utját vágták annak, hogy az amugy is elvakított alsó néposztály megmaradhasson eddigi kenyértadó foglalkozása mellett. Olay Lajos interpellációja a ma megszökött Csajághy esetével van kapcsolatban, a belügyminisztertől akar ugyanis választ kapni Olay arra, hogy menthető-e egyáltalán és ha igen, mivel a fővárosi államrendőrségnek és a kvalifikálhatlan eljárása, melyszerint összetett kezekkel nézte, hogy egy börtönviselt ember, a ki üzletszerűen üzte a csalást, oly könnyű szerrel kivonhassa magát az igazságszolgáltatás alól

A bolgár kormány bukása.

Szofia, október 31. (Saját tud. táv.) Mivel Ferdinánd fejedelem vonakodott az eléje terjesztett trónbeszédet, a mely azt az ígéretet tartalmazza, hogy Boris herceg az orthodox vallásra tér át, aláírni, továbbá mivel minden kormányképviselő követelte e passzus behagyását, a szobránje megnyitását ma délután 4 órára halasztották.

A Sztojlov-kormány beadta lemondását, de Ferdinánd még nem fogadta azt el.

Ujabb háboru Ázsiában.

Budapest, ok. 31. (Saj. tud. táv.) A Berliner Tagblatt jelenti Pétervárrói: Oroszország viszonya Japánhoz tetemesen kiélesült, úgy hogy a hadüzenet Japán részéről nincs kizárva.

Az utóbbi napokban Vanovszki hadügy-, Lobanov külügy- és Witte pénzügyminiszterek közt értekezlet volt, a melyen Irkutzk kormányzója, a kire a siberiai mozgósítás vezetése volt bizva, szintén résztvett és közvetlenül az értekezlet után Vanovszki a csárhoz ment kihallgatásra.

Pétervári tengerészeti körökben pedig azt beszélik, hogy a középtengeri orosz flotta utasítást kapott, hogy haladéktalanul induljon el Kelet-Ázsiába.

Közgazdaság.

A budapesti termény-tőzsde forgalma

1895. október 30.

Budapest, október 30. I. Készárúüzlet. Buzát ma mérsékelten kínáltak, a vételkedv kedvező volt és szilárd irányzat mellett 30.900 q. hazai buza kelt el 2 1/2—5 krral olcsó árakon vásároltak.

Tiszavidéki 300 q. 81.5 k. 6.92 1/2 frton.

Idegen buzákból nem volt forgalom.

Rozs irányzata nyugodt, ára 6.10-6.20 frt. Budapesten.

Mai hivatalos jegyzék effektív árakban.

B u z a						
F A J	Mínős. súly hektol.	100 kgr. ára		Mínős. súly hektol.	100 kgr. ára	
		frttól	frtíg		frttól	frtíg
Bánsági	uj	78	—	79	—	—
»	uj	80	—	81	—	—
»	uj	82	—	—	—	—
Tiszavidéki	uj	78	6.15	79	6.25	6.35
»	uj	80	6.30	81	6.35	6.45
»	uj	82	6.50	—	—	—
Pestvidéki	uj	78	6.10	79	6.20	6.30
»	uj	80	6.25	81	6.30	6.40
»	uj	82	6.45	—	—	—
Fejérmegyei	uj	78	6.10	79	6.20	6.30
»	uj	80	6.25	81	6.30	6.40
»	uj	82	6.45	—	—	—
Bácskai	uj	78	—	79	—	—
»	uj	80	—	81	—	—
»	uj	82	—	—	—	—

II. Határidőüzlet. Amerikában a készletek apadóban vannak, a miért 1 centes árjavulást jelentett minek folytán nálunk is emelkedtek az árak néhány krral. Különösen szilárd volt a rozs, melynek ára vételek folytán 4—6 krral javultak.

Előfordult kötések: buza őszre 6.55—6.62 frt, rozs őszre 6.18—6.25 frt, tengeri 1896. máj.—júniusra 4.53—4.56 frton, zab őszre 5.72—5.77 frt, káposzta-repcze szeptemberre 11.10—11.20 forintot.

Zárlatkor maradtak: buza őszre 6.60—6.62 frt, buza tavaszra 6.85—6.92 frt, rozs őszre 6.10—6.12 frt, rozs tavaszra 6.32—6.33 frt, tengeri októberre—novemberre 6.60—6.75 frt, tengeri 1896. május—júniusra 4.56—4.57 frt, zab őszre 5.75—5.77 frt, zab tavaszra 9.55—9.96 frt, káposzta-repcze szeptemberre 9.50—9.55 frt, káposzta-repcze augusztus—szeptemberre 11.15—11.20 frt.

Sertés-üzlet.

Köbánya, okt. 30. Készlet: 18.794 drb. Urasági öreg nehéz I. rendű: 56—57 kr.; közép: 54—57 kr.; Fialat nehéz: 54—55 kr.; Fialat közép 54—55 kr.; Fialat könnyű 00—00 kr.; Szerbiai nehéz 53—54 kr.; közép 53—54 kr.; könnyű 00—00 kr.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. október 31-én.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	120.75
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	99.—
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	—	—	—	—	123.75
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—	—	—	—	101.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	121.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	98.—
Italmérsi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	101.25
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	—	—	—	—	97.75
Magyar nyeremény sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	161.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	—	—	—	—	144.—
Osztrák járadék papirban	—	—	—	—	100.—
Osztrák járadék ezüstben	—	—	—	—	100.25
Osztrák járadék aranyban	—	—	—	—	121.50
Osztrák korona járadék	—	—	—	—	100.75
1860. osztr. államsorsjegyek	—	—	—	—	152.—
Osztrák-magyar bankrészvény	—	—	—	—	1050.—
Magyar hitelbank részvény	—	—	—	—	478.25
Osztrák hitelintézet részvény	—	—	—	—	395.50
Osztrák-magyar államvasuti részvény	—	—	—	—	391.—
20 frankos arany (Napoleond'or)	—	—	—	—	952.—
Német birodalmi márka	—	—	—	—	58.80
London vista	—	—	—	—	120.25
Paris vista	—	—	—	—	47.62 1/2
20 márkás arany	—	—	—	—	11.76

DR. HEIMAN JÓZSEF

fogorvos

lakik: november 1-től

Fő-utca, gróf Bethlen-ház, a volt kaszinó helyiségében, az

apácák zárdájával szemben.

(285) 2—6

Élőfák eladása.

Átültetésre alkalmas 50 drb 5—6 éves, magas törzsű, jól iskolázott dús gyökérzetű

DIÓFA,

50 drb 5—6 éves, magas törzsű, farsorképzésre való, szép koronával bíró

vadgesztenyefa

egyenkint vagy együttesen olcsó áron eladó a Hidegser-utca mentén fekvő

Bartók Jakab szőlőjében.

Ugyanott mérsékelt áron eladó körülbelől **100 m. m. étetésre való egészséges burgundi répa.**

Értekezhetni a tulajdonos irodájában, Kossuth Lajos-utca, 6. sz. a.

(286) 2—3

P S E R H O F E R R.-f é l e

GYÓGYSZERTÁR

B E C S B E N, I. K E R., S I N G E R S T R A S S E 15. S Z. A.

„zum goldenen Reichsapfel“.

Vértisztító labdacok, ezelőtt általános labdacok neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben ezen labdacok csodás hatásukat ezerszeresen be nem bizonyították volna. Évtizedek óta ezen labdacok általános elterjedésnek örvendenek és alig van család, melyben ezen kitünő háziszertből készlet nem volna található.

Számtalan orvos által ezen labdacok háziszertül ajánltatnak és ajánltattak mindeu oly bajoknál, melyek a rossz emésztésből és székrekedésből erednek: mint epe-zavarok, májbajok, kőlika, vértulások, aranyér, béltéltenség s hasonló betegségeknél. Vértisztító tulajdonságuknál fogva kitünő hatással vannak vérszegénység s abból eredő bajoknál is: így sápkóránál, idegességből származó fejfájásoknál stb. Ezen vértisztító labdacok olyan könnyen hatnak, hogy a legcsekélyebb fájdalmakat sem okozzák és ennek folytán még a leggyengébb egyének, de még gyermekek által is minden aggodalom nélkül bevehetők.

A számtalan hálaíratból, melyet e labdacok fogyasztói a legkülönbözőbb és legnehezebb betegségek után egészségük visszanyerése folytán hozzánk intéztek ezen helyen csakis nehányat említünk azon megjegyzéssel, hogy mindenki, a ki ezen labdacokat egyszer használja, meg vagyok győződve, hogy azokat tovább fogja ajánlani.

Schlierback, 1888. október 22-én.

Tekintetes Ur!

Alulirt kéri, hogy felette hasznos és kitünő vértisztító labdacsaiból ismét 4 csomagot küldeni szíveskedjék.

Neureiter Ignác, orvos.

Hrasche, Flödnik mellett, 1887. szept. 12-én.

Tekintetes Ur!

Isten akarata volt, hogy az Ön labdacjai kezeim közé kerültek, melyeknek hatását ezennel megírom: Én gyermekágyban meghültem oly annyira, hogy semmi munkát sem voltam többé képes végezni és bizonyára már a holtak közt volnék, ha az Ön csodálatra méltó labdacjai engem nem mentettek volna meg. Az Isten áldja meg Önt ezért ezerszer. Nagy bizalmam van, hogy ezen labdacok engem is tökéletesen ki fognak gyógyítani, a mint már másoknak is egészségük visszanyerésére segítségül szolgáltak.

Knific Teréz.

Bécs-Ujhely, 1887. november 9-én.

Mélyen tisztelt Ur!

A legforróbb köszönetemet mondom ezennel, Önnek 60 éves nagynéném nevében. Az illető 5 éven át szenvedett gyomorhurutban és vízkórságban, már életét is megunta, melyről egyébként lé is mondott, midőn véletlenül egy dobozt kapott az Ön kitünő vértisztító labdacsaiból s azoknak állandó használatára folyton tökéletesen kigyógyult. Legfőbb tisztelettel

Weinzettel Josefa.

Eichengraberamt, Gföhl mellett, 1889. márczius 27-én.

Tekintetes Ur!

Alulírott ismételen kér 4 csomagot az Ön valóban hasznos és kitünő labdacsaiból. El nem mulaszthatom legnagyobb elismerésemet kifejezni ezen labdacok értéke felett és azok, a hol csak alkalmam nyílik, a szenvedőknek legmelegebben fogom ajánlani. Ezen hálaíratom tetszés szerinti használatára Önt ezennel felhatalmazom. Teljes tisztelettel

Hahn Ignác.

T, Ur!

Gotschdorf, Kolbach mellett, Szilézia, 1886, okt. 8-án.

Felkérem, miszerint az Ön vértisztító labdacsaiból egy csomagot 6 dobozzal küldeni szíveskedjék. Csakis az ön csodálatos labdacsaiknak köszönhetem, hogy egy gyomorhajból, mely engem öt éven át gyötört, megszabadultam. Ezen labdacok nállam sohasem fognak kifogni, s midőn legforróbb köszönetemet kifejezem, — vagyok tisztelettel

Zwickl Anna.

Ezen vértisztító labdacok csakis a Pserhoffer J.-féle az arany birodalmi almához címzett gyógyszerárában. Bécsben I., Singerstrasse 15. sz. a. készítettnek valódi minőségben, s egy 15 szem labdacost tartalmazó doboz ára 21 kr. Egy csomag, melyben 6 doboz tartalmazatik, 1 frt 05 krba kerül; bérmentellen utánvételi küldésnél 1 frt 10 kr. Egy csomagnál kevesebb nem küldetik el.

Az összeg előbbeni beküldésénél (mi legjobban postautalvánnyal eszközöltetik) bérmentes küldéssel együtt; 1 csomag 1 frt 15 kr., 2 csomag 2 frt 30 kr., 3 csomag 3 frt 40 kr., 4 csomag 4 frt 40 kr., 5 csomag 5 frt 20 kr. és 10 csomag 9 frt 20 krba kerül.

NB. Nagy elterjedtségük következtében ezen labdacok a legkülönbözőbb nevek és alakok alatt utánoztatnak; ennek következtében kéretik csakis Pserhofer J.-féle vértisztító labdacokat követelni és csakis azok tekinthetők valódiaknak, melyeknek használati utasítása a Pserhofer J. névaláírással fekete színben és minden egyes doboz fedele ugyanazon aláírással vörös színben van ellátva.

Amerikai köszvénykenőcs, gyors és biztos hatása, legjobb szer, minden köszvényes és csuzos bajok, u. m.: gerincz-agy-bántalom, tagszagatás, ischias, migraine, ideges fogfájás, fülznggatás stb. stb. ellen.

Tannochinin hajkenőcs Pserhofer J.-től. Évek hosszú sora óta valamennyi hajnövesztő szer között orvosok által a legjobbnak elismerve. Egy elegánsan kiállított nagy szelencével 2 forint.

Általános tapasz Steudel tanártól. Utés és szurás által okozott sebeknél, mérges daganatoknál, ujjkukacz, sebes-vagy gyuladt-mell, vagy más ily bajoknál, mint kitünő szer lön kipróbálva 1 tégely 50 kr. Bérmentve 75 kr.

Fagybalzsam Pserhofer J.-től. Sok év óta a fagyos tagokra és minden idült sebre, mint legbiztosabb szer elismerve. 1 köcsöggel 40 kr. Bérmentve 65 kr.

Utifüvedv, egy általános ismert kitünő házi-szer, hurut, rekedtség, görcsös köhögés stb. ellen. 1 üvegecske ára 50 krajczár. 2 üveg bérmentve 1 forint 50 krajczár.

Élet-esszencia (prágai esőppek), megrontott gyomor, rossz emésztés, és mindennemű altesti bajok ellen kitünő házi szer. 1 üvegecsével 22 kr., 12 üveg 2 frt.

Általános tisztító-só Bulrich A. W.-től. Kitünő házi szer a rossz emésztés minden következményei u. m.: főfájás, szédülés, gyomorgörcs, gyomorhév, aranyér, dugulás stb. ellen 1 csomag ára 1 frt.

Angol csodabalzsam, 1 üveg 50 krajczár, egy kis üveg 12 krajczár.

Por a lábizadás ellen. Ezen por megszünteti a lábizadást s az által képződő kellemetlen szagot, épen tartja a lábbelit és mint ártalmatlan szer van kipróbálva. Egy dobozzal 50 kr. Bérmentve 75 kr.

Golyva-balzsam, kitünő szer, golyva ellen. 1 üveg 40 krajczár, bérmentes küldéssel 65 krajczár.

Ezen itt felsorolt készítményeken kívül az osztrák lapokban hirdetett összes bel- és külföldi gyógyszerészeti különlegességek raktáron vannak, és a készletben netán nem levők gyorsan és olcsón megszerezhetnek. — Postai megrendelések a leggyorsabban eszközöltetnek, ha a pénz előre beküldetik; nagyobb megrendelések utánvétellel küldetnek. — Bérmentve csakis oly esetben történik a küldés, ha az összeg előre beérkezik, mely esetben a posta költégek sokkal mérsékeltebbek.

(273) 3-12

Uj papirraktár.

Mult évben nyomdánk felállítása alkalmával az építkezés miatt nem rendelkezünk elegendő helyiséggel, így csak kizárólag nyomda-iparral foglalkoztunk; ma azon szerencsés helyzetben vagyunk, hogy ügyfeleinknek dúsan és izlésesen felszerelt könyvnyomda mellett

papirraktárt

is berendezhettünk, a hol mindennemű irodai, iskolai és üzleti papiros szükségletét a legolcsóbban

BÁRMILY MENNYISÉGBEN

beszerezhetik.

Könyvnyomdánkat, mely a legújabb gépekkel és betűkkel van felszerelve, ajánljuk mindenféle munkák gyors és jutányos árban kiállítására.

Kiváló tisztelettel

Szent László-nyomda részvénytársaság
üzletvezetősége

Nagyváradon, Apáca-utcza 3. szám.

Vidéki megrendelések a legpontosabban
eszközöltetnek.

Szent László-nyomda-részvénytársaság Nagyváradon.